

Kortlægning og analyse
af efter- og videre-
uddannelsesindsatsen
på området for udsatte
børn og unge
Socialstyrelsen

Indholdsfortegnelse

1. Resume	4
2. Indledning	9
2.1. Baggrund	9
2.2. Formål	10
2.3. Læsevejledning	10
3. Analysens grundlag	12
3.1. Kortlægning af eksisterende viden	12
3.2. Kortlægning af det eksisterende efter- og videreuddannelsesudbud	13
3.3. Kortlægning af kommunernes anvendelse af og behov for efter- og videreuddannelse	13
4. Rammer for efter- og videreuddannelse	15
4.1. Intentioner i lovgivning og reformer	15
4.2. Politikker og retningslinjer	16
4.3. Konklusioner	18
5. Udbydere af efter- og videreuddannelse	19
5.1. Udbydere af efter- og videreuddannelse	19
5.2. Typer af efter- og videreuddannelsesudbydere	20
5.3. Konklusioner	23
6. Efter- og videreuddannelsestyper og varighed	25
6.1. Efter- og videreuddannelsesudbud	25
6.2. Uddannelsestype	26
6.3. Deltagere i efter- og videreuddannelserne	27
6.4. Efter- og videreuddannelsernes varighed	32
6.5. Kommunernes efterspørgsel	34
6.6. Konklusioner	35
7. Målgrupper og deltagere	38
7.1. Målgrupper for efter- og videreuddannelserne	38
7.2. Konklusioner	40
8. Fagligt fokus i efter- og videreuddannelserne	42
8.1. Fagligt fokus	42
8.1.1. Temaer i de åbne og rekvirerede efter- og videreuddannelser	44
8.2. Temaer i Børnekataloget	45

8.3.	Overgreb som tema	47
8.4.	Match mellem efter- og videreuddannelser og kommunale behov	49
8.5.	Involvering af kommunerne i den løbende udvikling af efter- og videreuddannelserne	51
8.6.	Konklusioner	52
9.	Undervisningsmetoder	54
9.1.	Undervisningsmetoder	54
9.2.	Konklusioner	56
10.	Omsætning af viden til praksis	57
10.1.	Omsætning af viden til praksis – master- og diplomuddannelser	57
10.2.	Omsætning af viden til praksis – kurser	61
10.3.	Konklusioner	65
11.	Prioritering af efter- og videreuddannelse	68
11.1.	Konklusioner	69
12.	Pris for efter- og videreuddannelse	70
12.1.	Pris for efter- og videreuddannelse	70
12.2.	Tilskud og valg af efter- og videreuddannelser	71
12.3.	Konklusioner	71

1. Resume

Med satspuljeaftalen for 2013 blev det besluttet at iværksætte en samlet indsats til beskyttelse af børn mod overgreb. Et af initiativerne er en styrkelse af efter- og videreuddannelsesindsatsen for de relevante faggrupper.

Der er i den forbindelse igangsat en kortlægning og analyse af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Som grundlag for analysen er gennemført følgende tre særskilte kortlægninger:

1. Kortlægning af eksisterende viden og evidens på området for udsatte børn og unge (bilag 1).
2. Kortlægning af udbuddet af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge (bilag 2).
3. Kortlægning af anvendelse af og behov for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge (bilag 3).

Kortlægningerne er afrapporteret i hvert sit bilag til denne rapport, og analysen trækker på resultaterne herfra. Derudover er der gennemført et fremtidsværksted. Opsamlingen på input fra fremtidsværkstedet præsenteres særskilt i bilag 4 til denne rapport.

Nedenstående er der et resume af denne rapport om efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Lovgivning, reformer og politikker

Anbringelsesreformen, Barnets Reform og de lovændringer, der er fulgt med reformerne, har betydning for de kompetencer, der er behov for i det sociale arbejde med udsatte børn og unge. Kommunerne har i vidt omfang forholdt sig til reformtiltag og lovændringer i deres prioritering af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Hovedparten af kommunerne har dog ikke taget stilling til efter- og videreuddannelsesbehovet i en beskrevet strategi eller konkrete retningslinjer.

Udbydere af efter- og videreuddannelse

Social-, Børne- og Integrationsministeriets uddannelsesudbud på området for udsatte børn og unge omfatter både et kursuskatalog (Børnekataloget), en diplomuddannelse på børne- og ungeområdet og en masteruddannelse i udsatte børn og unge.

Udover efter- og videreuddannelse i regi af ministeriet er der en lang række andre udbydere af efter- og videreuddannelse på området, herunder universiteter, professionshøjskoler, erhvervsskoler samt andre offentlige og private udbydere.

Udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge består således af en lang række aktører. Kortlægningen peger på, at det store antal udbydere kan skabe behov for at øge gennemsigtigheden på området og overveje, hvordan der kan sikres god kvalitet og løbende tilpasning i forhold til den nyeste viden.

Uddannelses typer og varighed

Størstedelen (60 procent) af efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge udgøres af kortere kurser. Derudover udgør temadage og konferencer i alt 10 procent. Diplomuddannelse, masteruddannelse og kandidatuddannelse udgør i alt 23 procent.

Hovedparten af efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge er således kortere kurser. Ligeledes har størstedelen af deltagerne i efter- og videreuddannelse på området deltaget i kurser (85 procent) eller temadage (6 procent), mens kun 7 procent af deltagerne har gennemført et diplom- eller masterforløb.

Størstedelen (58 procent) af deltagerne i efter- og videreuddannelse har deltaget i tilbud af ½-1 dags varighed. Kun cirka 10 procent af deltagerne har deltaget i tilbud af to ugers varighed eller derover.

Godt to ud af tre (69 procent) af de anvendte efter- og videreuddannelses tilbud omfatter rekvirerede forløb, mens den sidste tredjedel omfatter åbne tilbud (defineret som uddannelses tilbud med mulighed for tilmelding for alle, der opfylder de relevante kriterier). Uddannelsesudbydere oplever en stigning i efterspørgslen efter rekvirerede kurser og fokus på mere specialiserede uddannelser samt efterspørgsel efter konkrete metoder og temaer.

64 procent af kommunerne angiver, at de har anvendt kurser fra Børnekataloget i perioden 1. januar 2012-31. marts 2012.

Målgrupper og deltagere

Hovedparten af efter- og videreuddannelserne er målrettet sagsbehandlere, mellemledere og udførere på specialområdet. Færre tilbud er målrettet udførere på almenområdet. Der er derimod få efter- og videreuddannelsesinitiativer målrettet medarbejdere på almenområdet, og de tilbud omfatter primært korte kurser, temadage og konferencer.

En stor del af efter- og videreuddannelses tilbuddene er rettet mod flere målgrupper – på tværs af både myndighed og udførere og på tværs af både almen- og specialområdet. Det kan bidrage til en fælles læring og udvikling, men kan også gøre det svært at målrette uddannelserne. Det er derfor rele-

vant i den fremadrettede udvikling af området at overveje, hvordan der sikres målrettede forløb for de forskellige målgrupper på henholdsvis almen- og specialområdet.

Fagligt fokus

På tværs af efter- og videreuddannelses tilbuddene på området for udsatte børn og unge er der identificeret i alt 22 faglige temaer. Barnets Reform er det hyppigst forekommende tema, mens Inddragende metoder, Børnesamtalen, ICS, Sagsbehandling og Overgreb også er hyppige temaer. Kun få tilbud har fokus på temaer som Forebyggelse af aggressiv adfærd, Motiverende interview og Efterværn.

Overgreb indgår som tema i 57 procent af de anvendte efter- og videreuddannelses tilbud. Det drejer sig om både længere forløb som diplomuddannelser og kortere forløb i form af temadage eller korte kurser. Der er således i relation til både type og varighed stor spredning indenfor efter- og videreuddannelser med fokus på overgreb.

De fleste (16 ud af 22) af de temaer, der indgår i Børnekataloget, udbydes også i forhold til kurser, der ikke indgår i kataloget. Dog er ICS kun i mindre grad dækket af uddannelses tilbud udenfor Børnekataloget.

Tre ud af fire kommuner vurderer, at Børnekataloget i høj eller nogen grad tilgodeser deres behov for efter- og videreuddannelse i forbindelse med arbejdet med udsatte børn og unge. Kommunerne viser i vidt omfang opbakning til indholdet i Børnekataloget og de lavere priser på kurserne, der tilbydes i Børnekataloget. Kapaciteten på kurserne opleves dog begrænset.

Match mellem efter- og videreuddannelse og kommunernes behov

Overordnet er der sammenhæng mellem de faglige temaer i efter- og videreuddannelserne og den aktuelt bedste viden på området. Således omfatter det aktuelle efter- og videreuddannelsesudbud både konkrete redskaber og metoder, mens master- og diplomuddannelserne understøtter udviklingen af mere generelle kompetencer. Hovedparten (otte ud af ti) af kommunerne oplever, at master- og diplomuddannelserne er tilstrækkelig teoribaserede, mens kun godt halvdelen oplever, at de er tilstrækkelig praksisorienterede.

I relation til kurser oplever syv ud af ti af kommunerne, at kurserne er tilstrækkelig teoribaserede, og lige så mange oplever, at kurserne er tilstrækkelig praksisbaserede.

Undervisningsmetoder

Uddannelsernes form har stor betydning for deltagernes udbytte og for den efterfølgende anvendelse i praksis. Herunder er det vigtigt, at formål og jobrelateret nytte fremgår klart og tydeligt for deltagerne, og at de anvendte eksempler og begreber i undervisningen er relateret til deltagernes hverdag.

Forskning på området viser endvidere klart, at involverende undervisningsmetoder og praksisnære forløb både motiverer og fremmer, at deltagerne anvender deres erhvervede viden i den daglige praksis og dermed sikrer transfer.

Kortlægningen viser, at klasseundervisning er den mest anvendte undervisningsmetode, mens workshops og foredrag anvendes i mindre omfang som primær undervisningsmetode. Kortlægningen viser endvidere, at der i højere grad anvendes klasseundervisning på diplomuddannelserne, mens der på kurserne er større anvendelse af kombinerede undervisningsformer.

Omsætning af viden til praksis

Der er en række udfordringer vedrørende omsætning af viden og erfaringer fra efter- og videreuddannelser til praksis.

Både kommuner og udbydere er i vidt omfang bevidste om vigtigheden af at sikre, at viden omsættes til praksis og dermed kan styrke området for udsatte børn og unge.

Der savnes dog systematisk videnformidling, anvendelse og opsætning af mål, og derudover vurderer cirka halvdelen af kommunerne, at der ikke er tilstrækkelig tid til at afprøve den tilegnede viden i praksis. Videndelingen foregår i praksis ofte ved, at den medarbejder, der deltager i efter- og videreuddannelse, fortæller om erfaringer og ny viden på teammøder eller personalemøder.

Kommunerne vurderer generelt barriererne for anvendelse af viden og erfaringer lidt mindre for kurser end for master- og diplomuddannelser.

Prioritering af efter- og videreuddannelse

I kortlægningen inddeles kommunerne i fire grupper ud fra en række centrale parametre, herunder lokal strategi på området, anvendelse af forskellige typer efter- og videreuddannelse, varighed af efter- og videreuddannelse samt målgrupper, der deltager i efter- og videreuddannelsesstilbud.

Over halvdelen af kommunerne prioriterer efter- og videreuddannelse forholdsvis lavt, når der ses på de udvalgte dimensioner. Kun seks kommuner udmærker sig ved, at de har en strategi for efter- og videreuddannelse, de anvender både kurser af forskellig længde, diplomuddannelse og masteruddannelse og at de omfatter alle målgrupper.

Priser

Gennemsnitsprisen for åbne kurser af ½-1 dags varighed er på 1.190 kr., og for rekvirerede kurser af samme varighed er den på 1.521 kr. Det skal understreges, at kurser i regi af Børnekataloget ikke er medregnet heri. Disse kurser er som udgangspunkt gratis for deltagerne. Der betales således udelukkende et gebyr på 250 kr. per dag til dækning af omkostninger.

Kortlægningen viser, at rekvirerede kurser generelt er billigere end åbne kurser, når der ses bort fra kurser i regi af Børnekataloget.

2. Indledning

I denne rapport sammenfattes resultaterne af kortlægningen og analysen af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Rapporten sammenfatter således resultaterne af kortlægninger af henholdsvis viden og evidens på området, uddannelsesudbuddet samt kommunernes behov for og anvendelse af efter- og videreuddannelse.

2.1. Baggrund

Med satspuljeaftalen for 2013 blev det besluttet at iværksætte en samlet indsats til beskyttelse af børn mod overgreb. Et af initiativerne er en styrkelse af efter- og videreuddannelsesindsatsen for de relevante faggrupper.

Initiativerne udspringer blandt andet af de anbefalinger til forbedringer af indsatsen, som Social-, Børne- og Integrationsministerens ekspertpanel om overgreb mod børn fremsatte i sommeren 2012.

Styrkelsen af efter- og videreuddannelsesområdet skal foregå gennem en målretning af de eksisterende efter- og videreuddannelses tilbud i Social-, Børne- og Integrationsministeriets regi. Målretningen skal sikre, at efter- og videreuddannelses tilbuddene i højere grad tilpasses og målrettes kommunernes faglige behov og organisering. Desuden skal målretningen være med til at sikre, at viden og kompetencer fra efter- og videreuddannelsesforløbene omsættes i det daglige arbejde.

Målretningen af efter- og videreuddannelses tilbuddene gennemføres i tre faser, der omfatter:

1. En kortlægning og analyse af kommunernes behov i forhold til tilrettelæggelse og indhold i efter- og videreuddannelses tilbuddene set i forhold til det nuværende udbud og afsætning.
2. Anbefalinger til, hvordan de eksisterende efter- og videreuddannelses tilbud kan målrettes.
3. Implementering af anbefalingerne samt netværks- og formidlingsaktiviteter.

Denne rapport sammenfatter resultaterne af fase 1, og danner grundlag for fase 2 og 3.

2.2. Formål

Kortlægningen og analysen af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge har konkret til formål at bidrage med viden om, hvorvidt den eksisterende vifte af efter- og videreuddannelsesstilbud på børne- og ungeområdet i Social-, Børne- og Integrationsministeriets regi matcher de politiske intentioner med efter- og videreuddannelsesudbuddet og de kommunale behov for efter- og videreuddannelse.

Herudover skal kortlægningen give input til, hvordan et fremtidigt udbud af efter- og videreuddannelsesstilbud kan tilrettelægges optimalt i forhold til at understøtte kommunernes efter- og videreuddannelse og omsætte erhvervet viden og kompetencer i det daglige arbejde.

Kortlægningen og analysen skal danne afsæt for det videre arbejde med målretningen af de eksisterende efter- og videreuddannelsesstilbud i Social- og Integrationsministeriets regi.

Det skal understreges, at formålet her ikke er en vurdering af det enkelte efter- og videreuddannelsesstilbud, men snarere en vurdering af relevansen af det samlede udbud og input til den fremadrettede udvikling af dette.

Kortlægningen gennemføres af Deloitte for Socialstyrelsen i perioden april til oktober 2013.

2.3. Læsevejledning

Kortlægningen af det nuværende uddannelsesudbud og kommunernes behov, anvendelse og viden på området kan bidrage målrettet til den videre udvikling af efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge. I de efterfølgende kapitler trækkes de væsentlige konklusioner fra kortlægningerne frem og analyseres.

Analysen er struktureret efter en række temaer, der samlet set belyser relevansen af de nuværende efter- og videreuddannelsesstilbud på børne- og ungeområdet og giver input til, hvordan et fremtidigt efter- og videreuddannelsesudbud kan understøtte kommunernes efter- og videreuddannelse og anvendelsen af viden i praksis. Temaerne omfatter:

- *Rammer for efter- og videreuddannelse* analyserer lovgivningens intentioner og kommunernes politikker og retningslinjer på området (kapitel 4).
- *Udbydere af efter- og videreuddannelse* analyserer de forskellige typer efter- og videreuddannelsesudbydere på området for udsatte børn og unge, herunder universiteter, professionshøjskoler, private udbydere m.fl. (kapitel 5).
- *Efter- og videreuddannelsesudbuddet* analyserer udbuddet af kortere og længere kurser, diplomuddannelser og masteruddannelser samt fordelingen af åbne og rekvirerede kurser m.m. (kapitel 6).

- *Det faglige indhold* analyserer det tematiske indhold i de forskellige efter- og videreuddannelsestilbud og sammenhængen til lovgivningens intentioner samt kommunernes behov for efter- og videreuddannelse til medarbejdere og ledere på området for udsatte børn og unge (kapitel 7).
- *Undervisningsmetoder* analyserer de undervisningsmetoder, der anvendes i efter- og videreuddannelserne og deres hensigtsmæssighed i forhold til at sikre anvendelse af det tillærte i praksis (kapitel 8).
- *Omsætning til praksis* analyserer de tiltag, som henholdsvis udbydere og kommuner iværksætter med henblik på at sikre, at den viden, som deltagerne får gennem uddannelserne, også efterfølgende anvendes i den daglige praksis (kapitel 9).
- Herudover analyseres *prisen for efter- og videreuddannelse* og herunder prisstrukturen og betydningen af prisen for kommunernes valg af efter- og videreuddannelse (kapitel 10).
- Klassificering af kommuner skaber en samlet forståelse af status på efter- og videreuddannelsesområdet for udsatte børn og unge med afsæt i udvalgte, centrale karakteristika (kapitel 11).
- Endelig analyseres afslutningsvis den løbende udvikling af efter- og videreuddannelserne, kommunernes efterspørgsel og udbydernes involvering af kommunerne (kapitel 12).

Som udgangspunkt for analysen præsenteres kort nedenfor i kapitel 3 det grundlag, der er skabt gennem kortlægninger af viden om henholdsvis efter- og videreuddannelse, uddannelsesudbuddet samt kommunernes anvendelse af og behov for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. De tre kortlægninger beskrives nærmere i bilagene til denne rapport. På baggrund af kortlægningerne og analysen, blev der afholdt et fremtidsværksted med deltagelse af uddannelsesinstitutioner, organisationer, kommuner og ministerier. Resultaterne fra fremtidsværkstedet præsenteres samlet i bilag 4 til denne rapport, ligesom de inddrages i analysens enkelte kapitler.

3. Analysens grundlag

Der er i forbindelse med kortlægningen og analysen af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge gennemført følgende tre særskilte kortlægninger:

4. Kortlægning af eksisterende viden og evidens på området for udsatte børn og unge (bilag 1).
5. Kortlægning af udbuddet af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge (bilag 2).
6. Kortlægning af anvendelse af og behov for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge (bilag 3).

Kortlægningerne er afrapporteret i hvert sit bilag til denne rapport, og analysen trækker på resultaterne herfra. Derudover er gennemført et fremtidsværksted, og opsamlingen på input fra fremtidsværkstedet præsenteres særskilt i bilag 4 til denne rapport.

3.1. Kortlægning af eksisterende viden

Der er i forbindelse med kortlægningen af eksisterende viden gennemført interview med en række forskere og eksperter på området for udsatte børn og unge med henblik på både at få udpeget forskningsresultater og forskningslitteratur med relevans for kortlægningen og identificere andre forskere, det er relevant at inddrage.

Derefter er de identificerede forskningsresultater og den identificerede forskningslitteratur systematisk gennemgået og dokumenteret. Dette har igen dannet grundlag for at identificere andre forskningsresultater og anden forskningslitteratur osv. På den baggrund er der gennemgået cirka 130 studier af et samlet omfang på omkring 4.300 sider.

Herudover har Deloitte gennemgået en række evalueringer, der bidrager med supplerende empirisk viden om, hvilke tiltag der kan styrke området for udsatte børn og unge. Fælles for disse undersøgelser er, at de alle på nær én er gennemført efter ikrafttrædelsen af Anbringelsesreformen i 2006 og for størstedelens vedkommende også efter Barnets Reform i 2011. Således er tidlig indsats, forebyggelse, systematik, barnets tarv og faglighed i sagsbehandlingen gennemgående temaer i de fleste af evalueringerne.

Deloitte vurderer, at der på denne måde sikres en afdækning af viden og evidens, der både bredde- og dybdemæssigt er hensigtsmæssig i forhold til

analysens formål og kan bidrage med væsentlig viden i den videre udvikling af området for udsatte børn og unge.

3.2. Kortlægning af det eksisterende efter- og videreuddannelsesudbud

Kortlægningen af det eksisterende efter- og videreuddannelsesudbud består overordnet set af tre empiriske delelementer. Indledningsvis er der foretaget en grundig afdækning af potentielle udbydere på området. Ved afsøgningen er der identificeret i alt 97 potentielle udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Det drejer sig om universiteter, erhvervsskoler, SOSU-skoler og små private konsulentvirksomheder.

Der er herefter sendt et elektronisk spørgeskema til alle 97 potentielle udbydere. Alle de potentielle udbydere, der ikke besvarede undersøgelsen indenfor den angivne frist, modtog en påmindelse – ligesom alle, der havde modtaget spørgeskemaet, blev kontaktet telefonisk i løbet af dataindsamlingsperioden.

Som det fremgår af tabellen nedenfor, er den samlede svarprocent 93. Det fremgår også, at 54 ud af de 90, der svarede, angav, at de ikke havde efter- og videreuddannelsesaktiviteter indenfor området.

Tabel 1. Svarprocenter for spørgeskemaundersøgelse med udbydere

	Antal	Procent
Identificerede udbydere i alt	97	
Udbydere, der har svaret	90	93 %
<i>Har udbud</i>	36	40 %
<i>Har ikke udbud</i>	54	60 %
Har ikke svaret	7	7 %

Til perspektivering og validering af spørgeskemaundersøgelsen har Deloitte desuden gennemført kvalitative interview med ti udvalgte udbydere.

3.3. Kortlægning af kommunernes anvendelse af og behov for efter- og videreuddannelse

Kortlægningen af kommunernes anvendelse af og behov for efter- og videreuddannelse tager udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse blandt landets 98 kommuner. Spørgeskemaet er sendt til direktører på området for udsatte børn og unge og herunder både for almen- og specialområdet. Spørgeskemaet er udsendt som et åbent spørgeskema, så flere i hver kommune har haft mulighed for at besvare skemaet, med henblik på at opnå et dækkende billede af anvendelsen af efter- og videreuddannelse på området. Spørgeskemaet afdækker anvendelsen af efter- og videreuddannelse i kommunerne samt giver en vurdering af det eksisterende udbud og barrierer for

implementering af den tillærte viden. 74 kommuner har besvaret spørgeskemaet, og der er således opnået en svarprocent på 76.

Herudover har Deloitte gennemført interview og fokusgrupper i fem udvalgte kommuner. Der er gennemført 18 fokusgrupper/interview, der har omfattet både myndigheds- og udførerniveauet og repræsentanter fra både almen- og specialområdet. Som led i kortlægningen er der således gennemført interview og fokusgrupper med et bredt udsnit af ledere og fagpersoner på børne- og ungeområdet. De kvalitative input er anvendt til at nuancere og perspektivere det øvrige datamateriale.

4. Rammer for efter- og videreuddannelse

Efter- og videreuddannelsesindsatsen på området for udsatte børn og unge er blevet styrket de seneste år, blandt andet gennem etableringen af Børnekataloget, masteruddannelsen i udsatte børn og unge og diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet fra centralt niveau og gennem et stigende fokus lokalt i kommunerne. Nedenfor analyseres de statslige og kommunale rammer for efter- og videreuddannelsesindsatsen.

4.1. Intentioner i lovgivning og reformer

Anbringelsesreformen i 2006 medførte en række ændringer af Serviceloven, der blandt andet præciserer flere regler i forhold til undersøgelser og afgørelser og lægger større vægt på inddragelse af barnet/den unge, familien og netværket. Ændringerne betød, at kompleksiteten steg i forhold til de hensyn og aktører, der er i spil i den enkelte sag, men også i forhold til de samarbejdsparter, der i højere grad skal inddrages i det tværfaglige samarbejde. Dette betyder, at der bliver stillet større krav til medarbejdernes kommunikative og analytiske kompetencer såvel som det socialfaglige fundament, da medarbejderne på samme tid skal kunne levere mere målrettede og mere bredspektrede indsatser med en højere grad af systematik i arbejdet.

Samtidig har Barnets Reform fra 2011 og de medfølgende ændringer af Retssikkerhedsloven og Serviceloven skærpet kravene til kvalitet i sagsbehandlingen og indsatsen og øget fokus på tidlig opsporing, kontinuitet og retssikkerhed.

Allerede med Anbringelsesreformen blev der således lagt vægt på efter- og videreuddannelse af kommunale sagsbehandlere, og med Barnets Reform i 2011 blev der givet varige midler til Børnekataloget, masteruddannelsen i udsatte børn og unge samt diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet¹. Herudover udbydes en masteruddannelse og en diplomuddannelse. Børnekataloget henvender sig til både ledere og medarbejdere og på både myndigheds- og udførerniveau. Kataloget præsenteres mere detaljeret i næste kapitel.

¹ Børnekataloget er en kursusvifte udbudt i regi af Socialstyrelsen. Børnekataloget: <http://www.cok.dk/boernekatolog>.

Således har de lovændringer, der er fulgt med reformerne på området, betydning for de kompetencer, der er behov for i det sociale arbejde.

Fx er der gennemført en udspecificering af formålsparagraffen (§ 46) i Serviceloven med fem konkrete mål, der skal sikre, at indsatsen gives tidligt, helhedsorienteret og med et klart formål. Dette stiller nye krav til medarbejderne i deres daglige arbejde.

Den øgede præcisering af regler skaber et specifikt efter- og videreuddannelsesbehov i forhold til de konkrete regelændringer, men medfører også et mere generelt kompetencebehov i forhold til eksempelvis det øgede fokus på barnets tarv, forebyggende arbejde og stabil og nær voksenkontakt.

Disse ændringer stiller blandt andet større krav til kompetencer i forhold til identifikation af signaler, samarbejde og samtaler med barnet/den unge og familien, men betyder også et behov for dybere indsigt i de konkrete problemstillinger og behandlingsmuligheder. Denne indsigt er nødvendig i forhold til at kunne vurdere og redegøre for, hvorfor og hvordan forskellige tiltag kan gavne barnet/den unge, men også i forhold til det øgede samarbejde på tværs af socialforvaltning, skole, sundhedspleje og dagtilbud.

Det blev herudover med satspuljeaftalen for 2013 besluttet at iværksætte en samlet indsats specifikt til beskyttelse af børn mod overgreb. Et af initiativerne er en styrkelse af efter- og videreuddannelsesindsatsen for de relevante faggrupper.

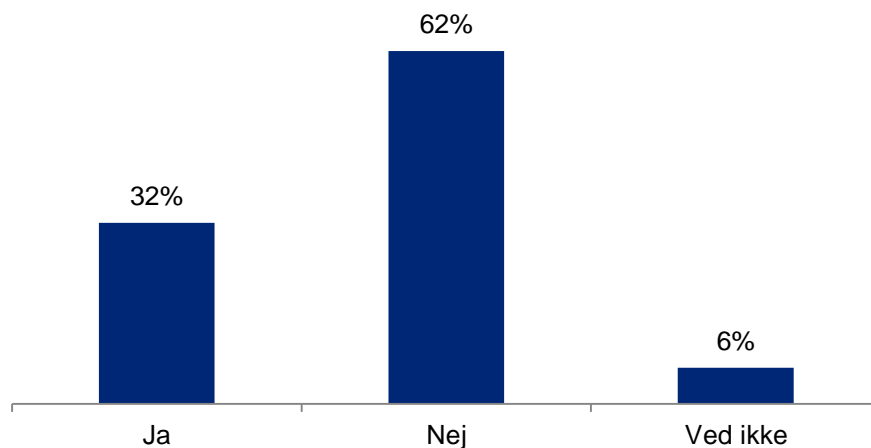
Hvorvidt kommunernes anvendelse af efter- og videreuddannelse tematisk afspejler fokusområderne i blandt andet Barnets Reform og Overgrebspakken afdækkes i kapitel 7 om uddannelsernes faglige indhold.

4.2. Politikker og retningslinjer

Kortlægningen viser, at der er store forskelle på, hvor systematisk de adspurgte kommuner arbejder med efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Som det fremgår af figuren nedenfor, har knap en tredjedel (32 procent) af de adspurgte kommuner angivet, at de har en nedskrevet politik for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Figur 1. Har kommunen en nedskrevet politik for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge?

N=69. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Der er en tendens til, at større kommuner (over 50.000 indbyggere) oftere har en nedskrevet politik. Således har cirka 40 procent af de større kommuner en nedskrevet politik, mens dette gælder for 20 procent af kommunerne med færre end 50.000 indbyggere.

Typisk kommer politikker og retningslinjer til udtryk som konkrete målsætninger for en afdelings eller et områdes uddannelsesaktiviteter i en given periode. Flere kommuner har politikker om, at nye medarbejdere skal modtage undervisning i konkrete temaer, metoder og redskaber som for eksempel ICS, Barnets Reform, DUBU og børnesamtalen. Andre kommuner har mål om, at sagsbehandlere og konsulenter skal gennemføre en diplomuddannelse indenfor området.

Langt de fleste kommuner har dog ikke nedskrevne politikker på området og har således ikke en formel systematisk tilgang til efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Dette bekræftes af de gennemførte kvalitative interview, hvor lederne generelt beskriver, at efter- og videreuddannelsesbehov og efter- og videreuddannelsesønsker vurderes løbende og uden fælles retningslinjer eller strategi.

Flere ledere peger på, at de prioriterer efter- og videreuddannelse som opfølgning på reformtiltag og lovgivning eller iværksætter efter- og videreuddannelse i forbindelse med lokale politiske beslutninger om, at der for eksempel skal arbejdes med en bestemt metode eller et bestemt it-redskab. Reformarbejde, ny lovgivning og lokale politiske beslutninger er således generelt de mest centrale pejlemærker i ledernes tilgang til efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Flere medarbejdere giver udtryk for, at strategi og retningslinjer ville være gavnlige, da de blandt andet oplever, at valget af efter- og videreuddannelser

og deltagere sker for tilfældigt. Der er således et ønske fra nogle af medarbejderne om, at kommunerne arbejder mere bevidst og struktureret med efter- og videreuddannelse, og en forventning om, at dette ville give bedre sammenhæng og helhed på området, større gennemsigthed og øget relevans og anvendelse af de gennemførte efter- og videreuddannelser.

Enkelte medarbejdere giver udtryk for, at kurser i DUBU og ICS, der gennemføres som følge af en ledelsesmæssig beslutning, ikke opfattes som efter- og videreuddannelse – i dette perspektiv omfatter efter- og videreuddannelse udelukkende kurser, som medarbejderne selv ønsker og vælger. Kravet om deltagelse, har for disse medarbejdere en negativ betydning for deres motivation.

4.3. Konklusioner

Anbringelsesreformen, Barnets Reform og de lovændringer, der er fulgt med reformerne, har betydning for de kompetencer, der er behov for i det sociale arbejde.

Det er derfor ikke så overraskende, at kommunerne forholder sig til reformtiltag og lovændringer i deres prioritering af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Omvendt har hovedparten af kommunerne ikke taget stilling til efter- og videreuddannelsesbehovet i en beskrevet strategi eller retningslinjer.

Det vil være en fordel, hvis efter- og videreuddannelse i højere grad kan bringes i spil som et mere systematisk og strategisk redskab til at kvalificere sagsbehandlingen i kommunerne.

Udgangspunktet vil være en afdækning af de lokale behov for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge, der kan skabe overblik over målgrupper og kompetencer (kompetenceprofiler) i kommunen. Her kan der sættes fokus på både de grundlæggende behov, der er i forhold til eksempelvis lovgivning og nye reformtiltag, og de mere specialiserede behov med fokus på specifikke målgrupper, arbejdsmetoder eller lignende.

Det kan i forlængelse heraf overvejes at understøtte kommunerne i at arbejde mere strategisk med efter- og videreuddannelse for eksempel gennem en funktion i Socialstyrelsen eller gennem uddannelsesudbydere. Det kan handle om at kortlægge behovet for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge såvel som at bistå i udarbejdelsen af en egentlig uddannelsesstrategi.

Herudover kan det være relevant at tænke efter- og uddannelsesstrategi ind i den Sammenhængende Børnepolitik. Formålet er at sikre et strategisk og velovervejet fokus som retning for det samlede område i kommunen.

Det kan alternativt overvejes at stille krav om, at kommunerne udarbejder en særskilt strategi for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

5. Udbydere af efter- og videreuddannelse

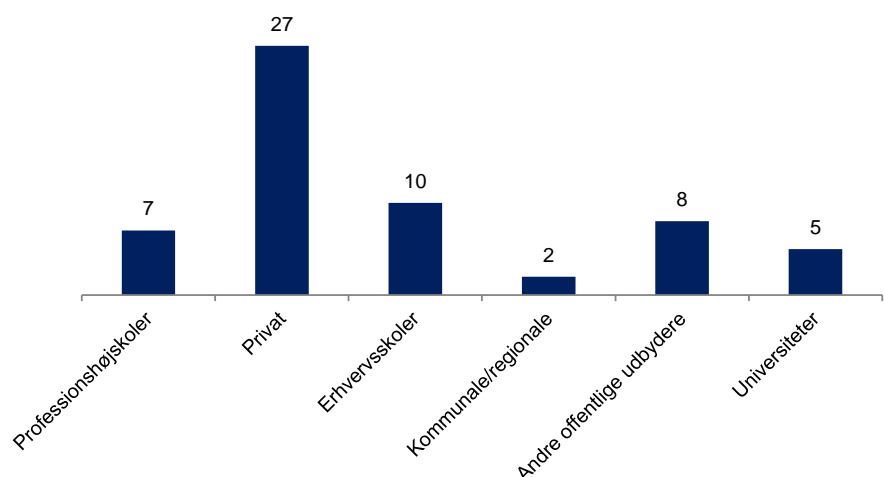
Nedenfor analyseres viften af udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Heri indgår blandt andet etablerede uddannelsesinstitutioner, kommuner og en række forskellige private udbydere.

Der findes i dag en lang række efter- og videreuddannelses tilbud for medarbejdere på området for børn og unge. Størstedelen af disse tilbud udbydes af private udbydere, erhvervsskoler, professionshøjskoler og universiteter, men i regi af Social-, Børne- og Integrationsministeriet udbydes der også en række forskellige efter- og videreuddannelser.

5.1. Udbydere af efter- og videreuddannelse

På tværs af kortlægningerne af efter- og videreuddannelsesudbydere og kommunal anvendelse af efter- og videreuddannelse er der identificeret 59 udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Disse omfatter universiteter, professionshøjskoler, erhvervsskoler, kommunerne selv samt andre offentlige og private udbydere. Fordelingen af de forskellige uddannelsesudbydere er illustreret i figuren nedenfor.

Figur 2. Fordeling af udbydere efter udbyderkategori

N=59. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Nedenfor beskrives de forskellige typer udbydere kort.

5.2. Typer af efter- og videreuddannelsesudbydere

I kortlægningen af udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge er det vigtigt at være opmærksom på Børnekataloget, der omfatter en række kurser målrettet medarbejdere og ledere på området for udsatte børn og unge. Socialstyrelsen er opdragsgiver til Børnekataloget, der administreres af COK – Center for Offentlig Kompetenceudvikling. Kurserne leveres dog af en række forskellige udbydere. For at sikre en reel og anvendelig opgørelse af udbydere og uddannelsesudbud er der i kortlægningen fokus på, hvem der leverer de forskellige tilbud. Således indgår Børnekatalogets uddannelser under den udbyder, der leverer det enkelte kursus.

I tabel 2 vises et overblik over fordelingen af udbydere og uddannelsesudbud. Efterfølgende beskrives udbyderne kort.

Tabel 2. Oversigt over udbydere af efter- og videreuddannelse

Kategori	Udbyder	Uddannelsestype
Universiteter	Aalborg Universitet, CBS, Roskilde Universitet, DPU/Aarhus Universitet	Master
		Enkeltmoduler
Professionshøjskoler	University College Lillebælt, Metropol, UC Syddanmark, VIA University College, University College Nordjylland, UCC, University College Sjælland	Diplomuddannelser
		Kurser
Erhvervsskoler	Randers Social- og Sundhedsskole, Social- og Sundhedsskolen Fyn, Social- og Sundhedsskolen i Silkeborg, Social- og Sundhedsskolen Syd, Social- og Sundhedsskolen Fredericia-Vejle-Horsens, SOPU Sundhed, omsorg, pædagogik, SOSU Nord, SOSU Nykøbing F., SOSU-Sjælland, Århus Social- og Sundhedsskole	Akademiuddannelser
		AMU-kurser
Andre offentlige udbydere	COK, KOMBIT, KL, Læringscenter Brejning, SFI, SISO, Socialstyrelsen, Videncenter for Forebyggelse af Rusmiddelskader hos Børn	Kurser
Kommunale/regionale udbydere	Kommuner, regioner	Kurser
Private udbydere	Attractor, Børns Vilkår, CFK, Danmarks Specialpædagogiske Forening, DISPUK, DFTI, Human Insight, Huset Zornig, IBM, LIVA Kurser, Marcado Consult, PsykologCompaniet, SPUK, Toftemosegaard, Fabu, Generator, Care Konsulenterne, Konsulentfabrikken, Inpraxis, Institut for Gestaltanalyse, Psykolog Susan Hart, Seminarer.dk, Seminarer i regioner og kommuner A/S, Solution, Spurvetoften, Sundhedsplejersken.dk, Udviklingsforum, Wattar Gruppen og herudover andre enkeltmandsvirksomheder	Kurser

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Efter- og videreuddannelse i regi af Social-, Børne- og Integrationsministeriet

Social-, Børne- og Integrationsministeriets uddannelsesudbud omfatter både et kursuskatalog (Børnekataloget), en diplomuddannelse på børne- og ungeområdet og en masteruddannelse i udsatte børn og unge. Efter- og videreuddannelsesstilbuddene er igangsat i forbindelse med Anbringelsesreformen med det sigte at bidrage til en generel kvalificering af indsatsen på området og fremme implementeringen af reformen.

Børnekataloget og diplomuddannelsen har været udbudt siden 2007 og masteruddannelsen siden 2010. Med Barnets Reform er der afsat 30 mio. kr. om året i varige midler til disse efter- og videreuddannelsesstilbud.

Børnekataloget

For nuværende indeholder Børnekataloget 22 kursustilbud, der omhandler forskellige temaer på børne-, unge- og familieområdet. Børnekataloget er målrettet medarbejdere i almene og specialiserede tilbud og sagsbehandlere indenfor børne-, unge- og familieområdet.

De forskellige kurser i Børnekataloget afholdes både som regionale kurser og som rekvirerede kurser, hvor den enkelte kommune kan planlægge et kursusforløb for alle relevante medarbejdere. Kurserne varer op til fire dage og koster maksimalt 250 kr. per dag per deltager. Kataloget administreres af COK, og undervisningen leveres af en række forskellige udbydere som SPUK, de sociale højskoler og Seminarer.dk.

Diplomuddannelse på børne- og ungeområdet

Diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet henvender sig til alle medarbejdere, der arbejder med børn og unge med behov for særlig støtte jævnfør servicelovens kapitel 11 – både de sagsbehandlere, der træffer afgørelser om en indsats, og de udbydere, der udfører indsatsen.

Uddannelsen er opdelt i seks moduler. Socialstyrelsen yder tilskud til deltagelse i uddannelsen. Med tilskud er deltagerbetalingen 12.000 kr. per deltager for den samlede uddannelse.

Diplomuddannelsen udbydes af Professionshøjskolen Metropol, UC Lillebælt, UC Syd og VIA UC.

I forbindelse med diplomuddannelsen tilbydes ledelsen og afdelingen/teamet en række aktiviteter, der søger at støtte koblingen mellem uddannelsen og arbejdspladsen, herunder omsætning af viden til praksis. Det drejer sig for eksempel om støtte til udarbejdelse af uddannelsesplan, dialog om, hvordan uddannelsen kan kvalificere teamets arbejde, og sparring om tilrettelæggelse af det daglige arbejde sideløbende med deltagelse i uddannelsen.

Efter diplomuddannelsen er afsluttet, kan medarbejder og arbejdsplads endvidere fortsat trække på vejledning og sparring fra uddannelsen. Denne mu-

lighed er etableret med henblik på fortsat implementering og forankring af det lærte.

Master i Udsatte Børn og Unge

Masteruddannelsen i udsatte børn og unge tager ligesom diplomuddannelsen udgangspunkt i området for børn og unge med særlige behov for støtte jævnfør servicelovens kapitel 11.

Masteruddannelsen beskæftiger sig dog også med beslægtede lovområder af relevans for området. Masteruddannelsen henvender sig til chefer, ledere og faglige fyrtårne, der arbejder indenfor myndigheds- eller leverandørområdet. Masteruddannelsen er opdelt i fire semestre, hvor lovgivning er en del af undervisningen på alle semestre. Ligesom diplomuddannelsen er masteruddannelsen praktisk orienteret og anvendelig i forhold til deltagernes praksis.

Socialstyrelsen yder tilskud til deltagelse i uddannelsen. Der kan maksimalt ydes tilskud til 40 deltagere per semester. Med tilskud er deltagerbetalingen 60.000 kr. per deltager for den samlede uddannelse. Masteruddannelsen udbydes af Aalborg Universitet.

Andre efter- og videreuddannelsesudbydere

Udover efter- og videreuddannelse i regi af ministeriet er der en lang række andre udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Udbydere præsenteres kort nedenfor.

Universiteter. Som nævnt udbyder Aalborg Universitet Master i Udsatte Børn og Unge. Dette er den eneste målrettede universitetsuddannelse på området for udsatte børn og unge. Herudover har en række kommuner anvendt enkeltfag og kurser på CBS, DPU/Aarhus Universitet og Roskilde Universitet. Målgrupperne for disse uddannelser varierer – nogle uddannelser er målrettet ledere, mens andre har en mere bred målgruppe, der omfatter både ledere og medarbejdere på forvaltnings- såvel som udførerniveau.

Professionshøjskolerne omfatter syv university colleges (UC'er). Skolerne udbyder primært diplomuddannelser, men afholder også AMU-kurser og andre kurser. En del af disse kurser afvikles i regi af Børnekataloget. Uddannelserne er primært målrettet sagsbehandlere og udførere.

Erhvervsskolerne omfatter social- og sundhedsskoler fordelt over hele landet. Erhvervsskolerne udbyder hovedsagelig akademiuddannelser og AMU-kurser. Målgruppen for uddannelsesforløbene er typisk udførere og plejefamilier, men enkelte kurser er også rettet mod eksempelvis mellemledere på udførerområdet.

Kommunale og regionale udbydere omfatter her kommuner, der selv leverer kurser om blandt andet sagsbehandling, metoder i indsatsen, forebyggelse og konkrete målgrupper. Kommunerne fungerer selv som uddannelsesudbydere både til egen organisation og i en række tilfælde også på tværs af

kommuner. Regionerne leverer kurser om konkrete målgrupper, psykiatriområdet m.m.

Andre offentlige udbydere rummer COK, KOMBIT, KL, Læringscenter Brejning, SFI, SISO, Socialstyrelsen og Videncenter for Forebyggelse af Rusmiddelskader hos Børn. SISO er det nationale videncenter for sociale indsatser ved seksuelle overgreb og fysisk/psykisk vold mod børn og er primært udbyder af kurser om seksuelle overgreb. Disse kurser indgår i Børnekataloget. COK afholder 12 kortere kurser udenfor Børnekataloget. Socialstyrelsen leverer et enkelt kursus om overgreb på børn og unge i regi af Børnekataloget. KOMBIT (kommunernes it-fællesskab) afholder blandt andet kurser om FLIS (fælleskommunal ledelsesinformation). Læringscenter Brejning afholder kurser i autisme, neuropædagogik, magtanvendelse m.m. SFI afholder forskellige temadage og konferencer om udsatte familier, forebyggelse, inklusion m.m. Endelig leverer Videncenter for Forebyggelse af Rusmiddelskader hos Børn temadage for sundhedsplejersker om alkohol i graviditeten, behandling af børn med medfødte alkoholskader m.m. Endelig afholder KL konferencer og temadage om dagtilbud, evidensbaserede programmer, integration m.m. for ledere og medarbejdere på både forvaltnings- og udførerniveau. Som det ses, omfatter de øvrige offentlige udbydere en meget bred flok, og de har kurser målrettet både ledere og medarbejdere på alle niveauer.

Private udbydere omfatter her private konsulentvirksomheder og andre aktører, der arbejder med efter- og videreuddannelse på udsatte børn- og ungeområdet. Aktørerne i denne gruppe udbyder typisk efter- og videreuddannelse med et specifikt fagligt fokus, fx familiepleje eller konfliktløsning. Denne kategori omfatter knap 30 forskellige udbydere – og en række enkeltmandsfirmaer – der typisk udbyder kortere kurser målrettet både sagsbehandlere, udførere og ledere på området samt plejefamilier.

5.3. Konklusioner

Social-, Børne- og Integrationsministeriets uddannelsesudbud omfatter både et kursuskatalog (Børnekataloget), en diplomuddannelse på børne- og ungeområdet og en masteruddannelse i udsatte børn og unge. Efter- og videreuddannelsesstilbuddene er igangsat i forbindelse med Anbringelsesreformen med det sigte at bidrage til en generel kvalificering af indsatsen på området og fremme implementeringen af reformen.

Samlet set er der en lang række forskellige udbydere af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge, herunder universiteter, professionshøjskoler, erhvervsskoler samt andre offentlige og private udbydere. En række af disse udbydere leverer efter- og videreuddannelse i regi af Socialstyrelsen, men leverer typisk også andre tilbud.

De forskelligartede udbydere og de forholdsvis mange mindre, private virksomheder giver anledning til at overveje gennemsigtigheden på området, når kommunerne skal vælge udbydere. Hvordan sikres der en god kvalitet i ud-

dannelserne, og hvordan foretages der løbende tilpasning i forhold til den nyeste viden?

I forbindelse med kortlægningen og fremtidsværkstedet er der identificeret flere forskellige løsninger på ovenstående spørgsmål. Et forslag er at støtte kommunerne i valget af efter- og videreuddannelse, for eksempel gennem udarbejdelse af anbefalinger til, hvilke spørgsmål kommunerne kan stille, og hvilke overvejelser de bør gøre sig, når de skal købe efter- og videreuddannelse.

I forbindelse med drøftelserne på fremtidsværkstedet blev det foreslået, at der etableres en certificering af uddannelsesudbydere eller uddannelserne. Dette vil være forholdsvis ressourcekrævende, men kan bidrage til at sikre kvaliteten i det enkelte tilbud.

De godkendte efter- og videreuddannelsesudbydere/efter- og videreuddannelseskurser kan herefter præsenteres i et katalog/på en portal, så oplysningerne bliver let tilgængelige for kommunerne, og så det sikres, at det er nemt for kommunerne at navigere i efter- og videreuddannelsesmarkedet.

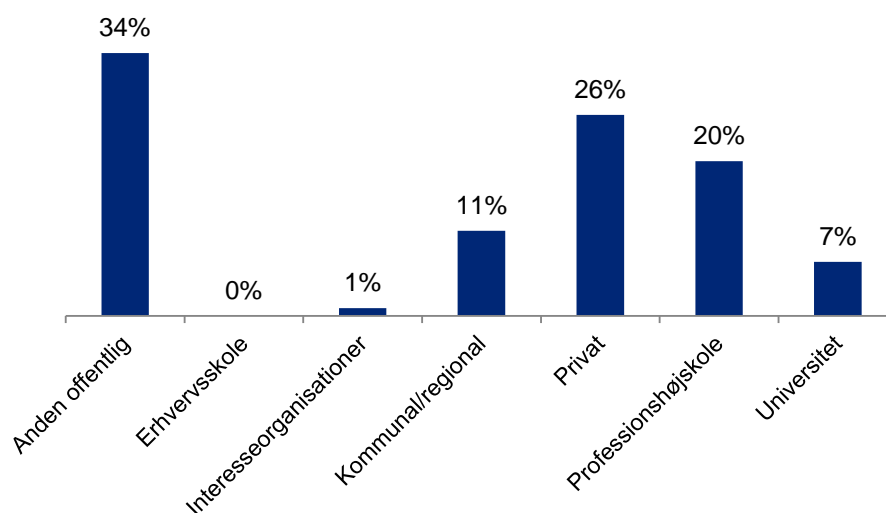
6. Efter- og videreuddannelses typer og varighed

I dette kapitel analyseres antallet af efter- og videreuddannelses tilbud, forskellige typer af efter- og videreuddannelse og efter- og videreuddannelsernes varighed.

6.1. Efter- og videreuddannelsesudbud

Som nævnt ovenfor anvender kommunerne en lang række forskellige udbydere til at dække deres behov for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. De 74 adspurgte kommuner har anvendt i alt 526 uddannelses tilbud i perioden 1. januar 2012 til marts 2013. Nedenfor ses et overblik over fordelingen af efter- og videreuddannelses tilbud på forskellige udbydertyper.

Figur 3. Efter- og videreuddannelser opdelt efter udbydertype

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Andre offentlige udbydere har leveret flest efter- og videreuddannelses tilbud – i alt 34 procent af de 526 anvendte efter- og videreuddannelser (jf. Figur 3). Andre offentlige udbydere dækker i denne sammenhæng primært SISO,

COK og Socialstyrelsen og omfatter blandt andet kurser udbudt i regi af Børnekataloget.

Private udbydere har leveret godt en fjerdedel af efter- og videreuddannelserne. Professionshøjskolerne har afholdt en femtedel af efter- og videreuddannelserne, mens de øvrige udbydere tilsammen har leveret knap en femtedel af de anvendte efter- og videreuddannelser.

Der er stor variation i antallet af efter- og videreuddannelser, der udbydes af de enkelte udbydere. Således er der en række udbydere, der udbyder 1-2 efter- og videreuddannelser på området for udsatte børn og unge, mens andre udbyder helt op til 15-20 efter- og videreuddannelser.

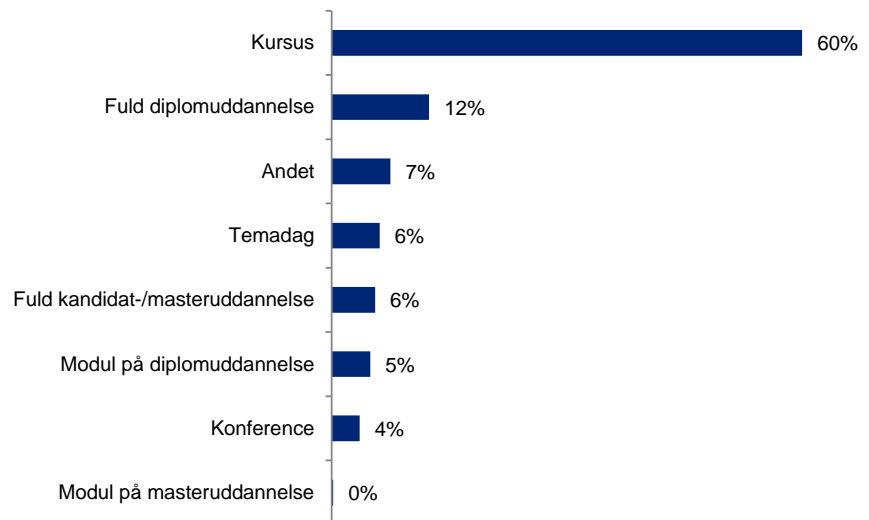
Samlet set er der altså mange mindre udbydere, der udbyder få efter- og videreuddannelsestilbud.

6.2. Uddannelsestype

Efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge omfatter både et målrettet masterforløb, enkeltfag på universitetsniveau, diplomuddannelser og en lang række kurser af kortere eller længere varighed.

I figuren nedenfor ses kommunernes anvendelse af de forskellige efter- og videreuddannelsestyper. Det skal understreges, at figuren illustrerer kommunernes angivelse af efter- og videreuddannelser på området for udsatte børn og unge. Der indgår således også efter- og videreuddannelser, der ikke udelukkende er målrettet området, men anvendes i forhold til medarbejdere og ledere på området for udsatte børn og unge. Det gælder for eksempel kandidatuddannelse og moduler på en række masteruddannelser.

Figur 4. Efter- og videreuddannelser opdelt efter uddannelsestype

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

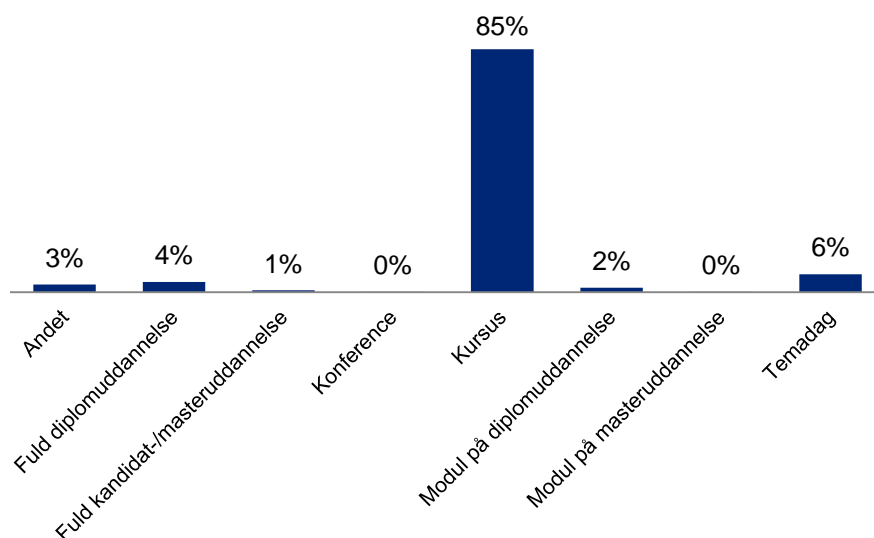
Som det fremgår af figuren, udgøres langt størstedelen (59,8 procent) af de gennemførte efter- og videreuddannelser af kurser. Diplomuddannelserne udgør godt hver tiende efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Modul på masteruddannelse udgør den mindste andel (0,2 procent) af efter- og videreuddannelserne.

Det er især de store og mellemstore kommuner (over 25.000 indbyggere), der anvender master- og diplomuddannelserne.

6.3. Deltagere i efter- og videreuddannelserne

I spørgeskemaundersøgelsen har kommunerne angivet, at i alt 9.379 personer har gennemført efter- og videreuddannelsesforløb i perioden 1. januar 2012 til 31. marts 2013.

Figur 5. Andel konkrete deltagere opdelt efter efter- og videreuddannelsstype

N=9.379. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013. Kommunernes besvarelser vedrører medarbejdere og lederes deltagelse i efter- og videreuddannelse i perioden 1. januar til 31. marts 2013.

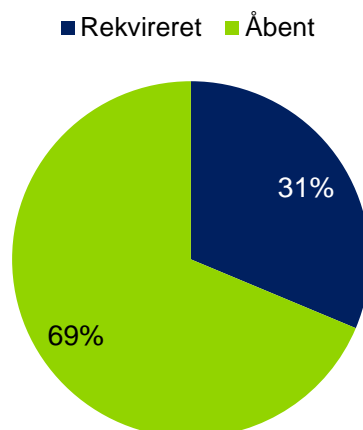
Som det fremgår, har langt de fleste deltagere (85 procent) gennemført kurser, mens 6 procent af deltagerne har gennemført temadage. Kun få deltagere har gennemført en fuld kandidat-/masteruddannelse eller et modul på en kandidat-/masteruddannelse (i alt 63 personer er angivet). I forhold til diplomuddannelserne har i alt 486 personer deltaget ved en fuld diplomuddannelse eller et modul på en diplomuddannelse.

Åbne og rekvirerede efter- og videreuddannelser

Der kan overordnet sondres mellem åbne og rekvirerede efter- og videreuddannelser. De åbne uddannelser er her defineret som uddannelser med mulighed for tilmelding for alle, der opfylder de relevante kriterier for deltagelse². De rekvirerede uddannelser omfatter typisk forløb, der bestilles af en kommune og i større eller mindre grad tilpasses de konkrete behov i kommunen. Størstedelen (69 procent) af de anvendte tilbud er åbne efter- og videreuddannelser, jf. figuren nedenfor.

² Dette skal ikke forveksles med *åben uddannelse* som beskrevet i bekendtgørelsen af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) mv.

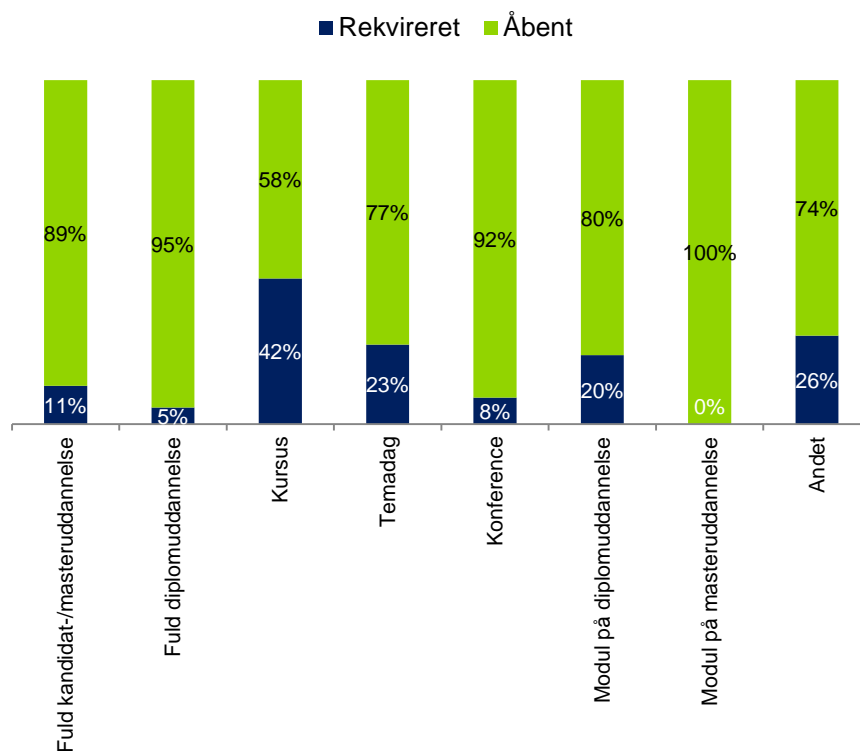
Figur 6. Anvendelse af efter- og videreuddannelsestilbud opdelt efter udbudstype

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

På tværs af efter- og videreuddannelsestyper er det typisk kurser, der rekvireres af kommunerne, jf. figuren nedenfor, men også temadage og moduler på diplomuddannelserne rekvireres af kommunerne.

Figur 7. Anvendelsen af efter- og videreuddannelsestilbud opdelt efter type

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Efter- og videreuddannelsesudbydere angiver, at de rekvirerede forløb ofte har en højere grad af ledelsesopbakning, da det typisk er ledelsen selv, der

er rekvirent. Ligeledes angiver udbyderne, at der på de rekvirerede kurser ofte er flere medarbejdere med fra samme organisation.

De kommunale medarbejdere peger ligeledes på, at det er en fordel ved de rekvirerede efter- og videreuddannelser, at de ofte gennemføres for hele eller store dele af personalegruppen (teamet eller afdelingen). Også lederne fremhæver de rekvirerede efter- og videreuddannelsesforløb positivt, fordi de kan målrettes de specifikke behov og den lokale kontekst, og fordi der er bedre mulighed for at præge indhold, form m.m.

Den eksisterende viden og evidens om efter- og videreuddannelse indikerer, at transfer og implementering af viden i praksis understøttes bedre, hvis der er ledelsesmæssig opbakning, ligesom opbakning fra kolleger og fra organisationen fremmer anvendelsen af den tillærte viden.

De åbne efter- og videreuddannelser har dog også en række fordele, idet de kan understøtte en ensartet praksis på tværs af kommuner og kan tilgodese implementeringen af nye politikker og ny faglig viden m.m.

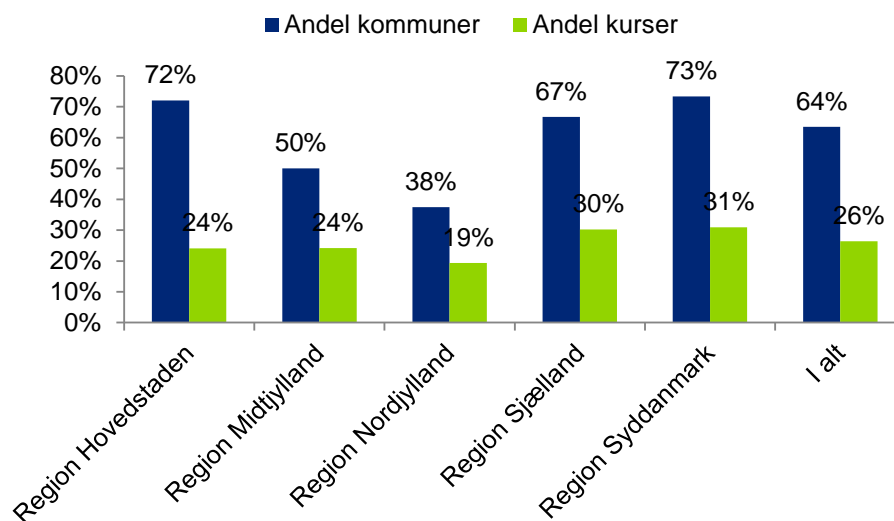
Efter- og videreuddannelser i regi af Børnekataloget

Børnekataloget, der omfatter en række efter- og videreuddannelses tilbud målrettet medarbejdere og ledere på området for udsatte børn og unge, udvikles i regi af Socialstyrelsen. Socialstyrelsen er således opdragsgiver til Børnekataloget, der administreres af COK – Center for Offentlig Kompetenceudvikling.

I figuren nedenfor ses, hvor stor en andel af kommunerne der anvender kurser fra Børnekataloget (Andel kommuner), og hvor stor en andel af de samlede efter- og videreuddannelser der udgøres af kurser fra Børnekataloget (Andel kurser)³.

³ Kommunernes besvarelser vedrører medarbejdere og lederes deltagelse i kurser i regi af Børnekataloget i perioden 1. januar 2012 – 31. marts 2013.

Figur 8. Kommunernes anvendelse af Børnekataloget

N=74 (Andel kommuner) og N=526 (Andel kurser). Kilde: Spørgeskema blandt kommuner, 2013.

64 procent af kommunerne har angivet, at de anvender kurser fra Børnekataloget, flest i Region Syddanmark og Region Hovedstaden, hvor henholdsvis 73 og 72 procent af kommunerne anvender kurser fra Børnekataloget, mens der er færrest (38 procent) i Region Nordjylland.

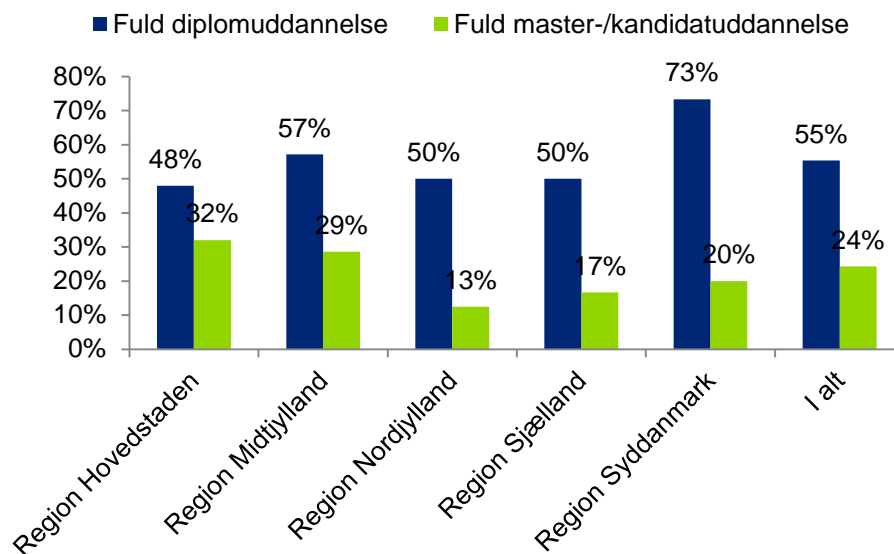
Figuren viser endvidere, at 26 procent af de anvendte efter- og videreuddannelser udbydes i regi af Børnekataloget. Denne andel varierer mellem 19 procent af de samlede efter- og videreuddannelser i Region Nordjylland og 31 procent i Region Syddanmark.

På tværs af regioner er der således forskelle i kommunernes anvendelse af kurser fra Børnekataloget.

Kommunernes anvendelse af master- og diplomuddannelser

Der er regionale forskelle i kommunernes anvendelse af henholdsvis master- og diplomuddannelser. Dette fremgår af nedenstående figur.

Figur 9. Kommunernes anvendelse af henholdsvis fuld diplomuddannelse og fuld kandidat-/masteruddannelse⁴

N=74. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

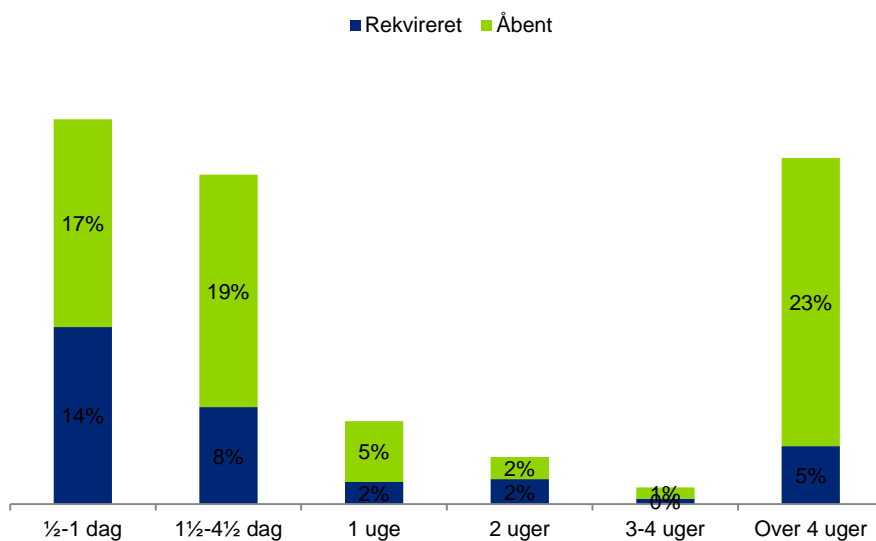
Som det fremgår af figuren, er andelen af kommuner, der har anvendt diplomuddannelser, højest i Region Syddanmark (73 procent), mens andelen af kommuner, der har anvendt kandidat-/masteruddannelser, er højest i Region Hovedstaden (32 procent) og Region Midtjylland (29 procent).

6.4. Efter- og videreuddannelsernes varighed

Kortlægningen viser, at der er betydelig variation i længden af efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge. Fra halv- og heldagsseminarer til master- og diplomuddannelser, der varer flere år. Børnekataloget omfatter kurser med en varighed på under en uge. Størstedelen (58 procent) af efter- og videreuddannelserne er kortere forløb under fem dages varighed, mens 28 procent varer over fire uger, jf. figuren nedenfor.

⁴ For så vidt angår masteruddannelse, kan kommunerne her have angivet, at de har anvendt masteruddannelse både i de tilfælde, hvor der er tale om masteruddannelse i udsatte børn og unge, og hvor der er tale om øvrige masteruddannelser.

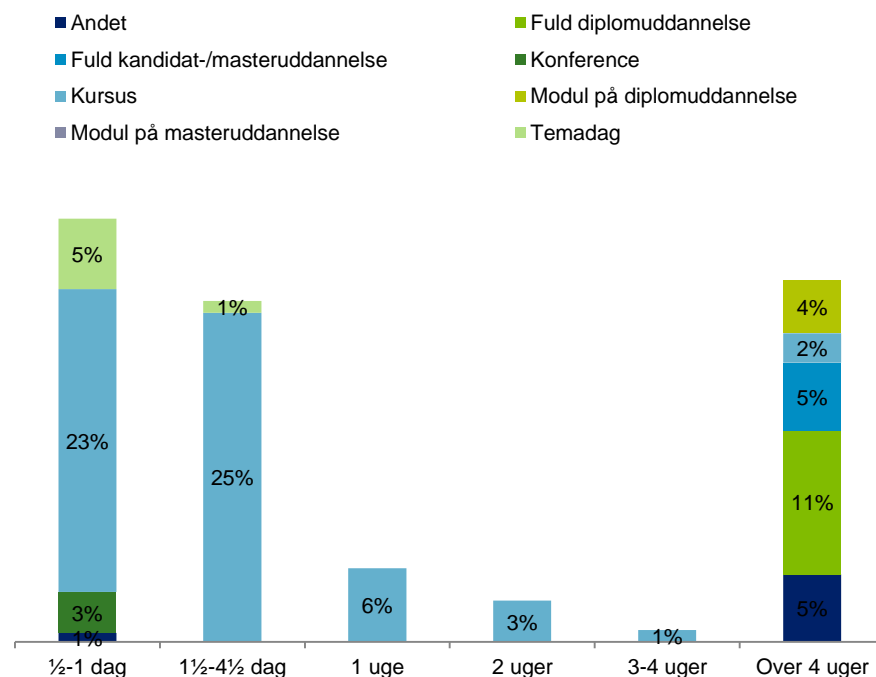
Figur 10. Efter- og videreuddannelsestilbud opdelt efter varighed

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Figuren nedenfor viser en oversigt over uddannelsernes varighed på tværs af uddannelsesstyper. Som det fremgår af figuren, er kurserne – ikke overraskende – typisk af kortere varighed end master- og diplomuddannelserne. Der er således kun ganske få kurser, der varer over fire uger, mens master- og diplomuddannelserne alle varer over fire uger.

Figur 11. Efter- og videreuddannelsestilbud opdelt efter varighed

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

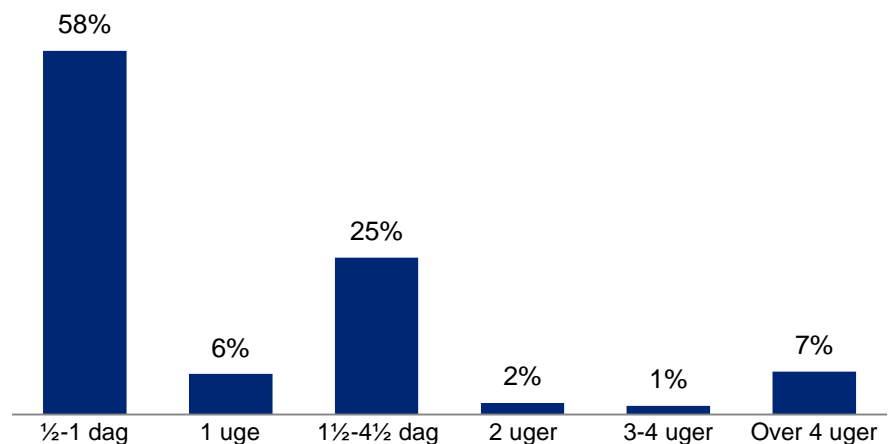
Længerevarende efter- og videreuddannelser giver udbyderen bedre mulighed for at tilrettelægge et forløb med inddragelse af praksis, repetition af den tillærte viden, afprøvning i praksis og opfølgning på anvendelsen af den tillærte viden i det daglige arbejde – elementer, der i forskningen fremhæves som vigtige, for at den nye viden forankres og anvendes i dagligdagen.

Der vil i de forholdsvis mange kortere forløb være mindre mulighed for at tilgodese afprøvning og opfølgning på anvendelse – omvendt kan kortere kurser fremme en bredere deltagelse og være et godt udgangspunkt for eksempelvis formidling af konkrete redskaber.

Resultaterne fra kortlægningen viser endvidere, at de længerevarende uddannelses tilbud primært udgøres af master- og diplomuddannelser. Forskning viser, at disse forløb fremmer en række vigtige kompetencer hos de deltagende, herunder kritisk refleksion og analytiske kompetencer, der kan højne kvaliteten i arbejdet.

I nedenstående figur ses omfanget af efter- og videreuddannelsesforløb for deltagerne.

Figur 12. Andel deltagere på efter- og videreuddannelserne opdelt efter varighed

N=9.379. Kilde: Spørgeskema blandt kommuner, 2013.

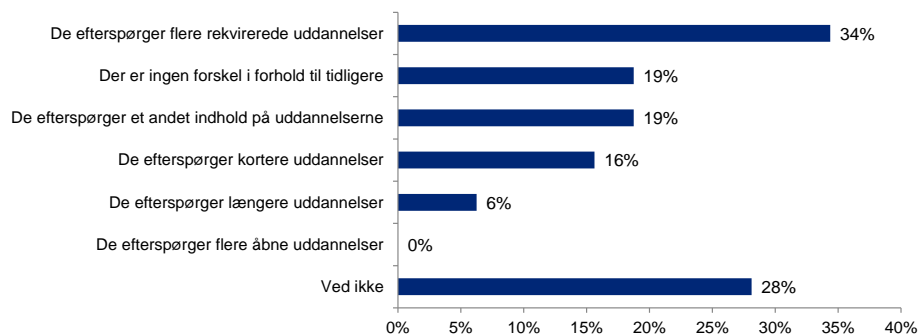
Som det fremgår af figuren, har hovedparten (58 procent) af deltagerne gennemført et forløb på en halv til en hel dag. En fjerdedel af deltagerne har gennemført forløb på 1½ til 4½ dag, mens kun en mindre del har gennemført længere forløb.

6.5. Kommunernes efterspørgsel

I forbindelse med kortlægningen har udbyderne angivet deres vurderinger af ændringer i kommunernes efterspørgsel i forhold til efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge over tid.

En tredjedel af udbydere oplever, at kommunerne efterspørger flere rekvirerede efter- og videreuddannelser. Herudover oplever 16 procent af efter- og videreuddannelserne, at der efterspørger flere kortere uddannelser, mens kun 6 procent oplever, at der efterspørger flere længere uddannelser, jf. figuren nedenfor.

Figur 13. Udbydernes oplevelse af ændringer i kommunernes efterspørgsel

N=32. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt udbydere, 2013.

Endvidere oplever knap en femtedel af udbydere, at der ønskes kurser med et andet indhold. Der peges her på en øget efterspørgsel efter specialiserede kurser. Dette understøttes af de kvalitative interview, hvor flere af udbydere oplever, at efterspørgslen i stigende grad er styret af faglige hensyn, og at der generelt stilles større krav til det faglige indhold i uddannelserne, herunder krav om praksisnære redskaber med henblik på at understøtte sagsbehandlingen, samarbejde, opfølgning m.m.

Ingen udbydere oplever, at der i stigende grad efterspørger flere åbne kurser. Dette uddybes i de kvalitative interview, hvor flere udbydere fremhæver, at de oplever en stigning i efterspørgslen efter rekvirerede kurser. Som årsager hertil peger de både på muligheden for lokal tilpasning i de rekvirerede kurser og på en mere fokuseret efter- og videreuddannelsesindsats i kommunerne.

6.6. Konklusioner

Kortlægningen viser, at efter- og videreuddannelsesudbydere som blandt andre SISO, COK og professionshøjskolerne leverer en stor andel af efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge. Herudover leverer private uddannelsesudbydere mange forløb. Samlet set er der mange mindre udbydere, der leverer få efter- og videreuddannelser.

Langt størstedelen af uddannelsesforløbene er kurser, hvoraf mange er kortere forløb på under fem dage, og over halvdelen af alle deltagerne har således gennemført et forløb på en halv til en hel dag.

Herudover er knap en tredjedel af efter- og videreuddannelserne rekvirerede forløb – heraf er hovedparten kortere kurser. Kortlægningen viser endvidere,

at udbyderne har oplevet en stigning i efterspørgslen efter rekvirerede kurser samt fokus på mere specialiserede uddannelser, konkrete metoder og konkrete temaer.

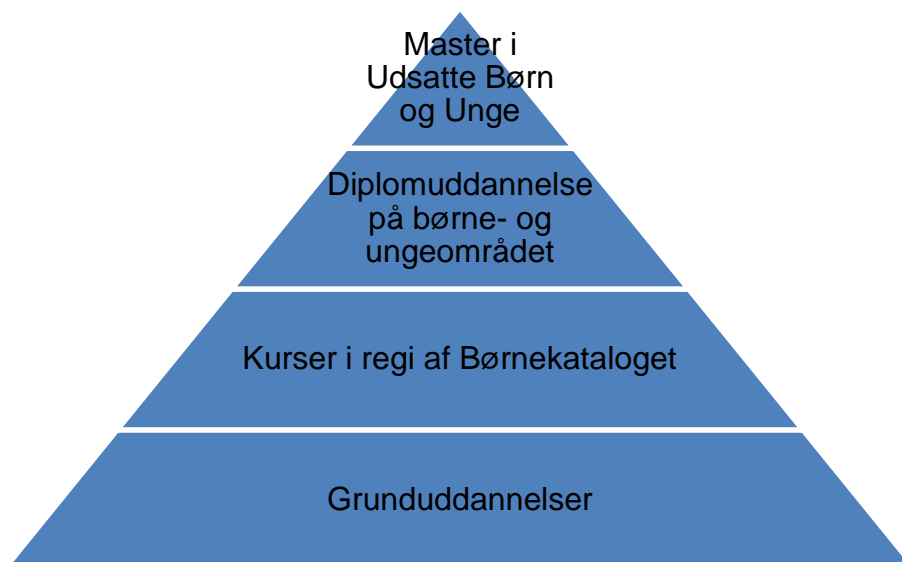
Som nævnt er der fordele ved både de korte forløb og de længerevarende efter- og videreuddannelser, ligesom der er fordele ved både rekvirerede kurser og åbne forløb.

Kortlægningen peger på, at styrken ved rekvireret efter- og videreuddannelse er, at indhold og form kan tilpasses de lokale behov. Det kræver dog en øget grad af involvering fra arbejdspladsens og ledelsens side. De åbne forløb kan dog være gode til at skabe dialog på tværs af kommuner om fx forskellig praksis. Dette kan øge inspirationen på tværs og understøtte, at gode ideer og bedste praksis spredes.

Det er dog oplagt at overveje, hvad den rette balance er mellem de kortere og længere forløb i forhold til kompetencebehovet på området, og om vi på nuværende tidspunkt har en optimal struktur i uddannelsesudbuddet, hvor dette hovedsagelig rummer helt korte og forholdsvis lange forløb. Det bør i den forbindelse også overvejes, hvad gevinsterne er ved henholdsvis de kortere og de længere forløb, og hvornår de hver især er mest anvendelige. Den samme type overvejelse kan man gøre sig i forhold til gennemførelse af henholdsvis åbne og rekvirerede forløb. Dette kan for eksempel tænkes ind i forbindelse med udarbejdelse af efter- og videreuddannelsesstrategier på området og kan eventuelt understøttes af en vejledning til kommunerne, der beskriver fordele og forudsætninger ved de forskellige uddannelses typer, og hvordan der sikres transfer.

I forlængelse heraf kan der med fordel arbejdes med at styrke ledelsesforankringen og involveringen af lederne i forbindelse med uddannelsesforløbene, for eksempel gennem etablering af ledernetværk, implementeringsvejledninger målrettet ledelsen m.m.

Kortlægningen peger også på behovet for at skabe en bedre sammenhæng i efter- og videreuddannelsesindsatsen på området for udsatte børn og unge. Som led i drøftelserne på fremtidsværkstedet blev det foreslået, at man med fordel kan tænke tilbuddene mere sammen, så der kan bygges videre, uanset hvilken type efter- og/eller videreuddannelsesaktivitet man gennemfører – med en kobling også til grunduddannelsen. Det kræver, at det samlede udbud hænger sammen. Det vil sige, at man skaber sammenhæng mellem efter- og videreuddannelses tilbuddene for eksempel ved at tilrettelægge kurserne som kursuspakker, der tilsammen kan udgøre et modul på diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet.

Det blev i den forbindelse påpeget på fremtidsværkstedet, at det er vigtigt at synliggøre overfor kommunerne, at alle har behov for kurser (nederste niveau), mange har behov for diplomuddannelse (mellemste niveau), og nogle har behov for masteruddannelse (øverste niveau).

I forbindelse med de mange forskelligartede kurser er der i særdeleshed behov for at skabe overblik og struktur. På fremtidsværkstedet blev det derfor foreslået, at man kan arbejde med forskellige niveauer og pakker i forbindelse med efter- og videreuddannelse, herunder:

- a) *Kortere videnkurser:* Fokus på eksempelvis konkret lovgivning, nye reformer og lignende.
- b) *Længerevarende tematiserede kurser:* Fokus på eksempelvis systematik i sagsbehandlingen. Kurserne kører over længere perioder og modulopdeles. Kurserne differentieres ud fra målgruppernes erfaring og uddannelse.
- c) *Ledelseskurser:* Fokus på faglig og organisatorisk efter- og videreuddannelse af forskellige niveauer af ledelse.

Det vil ligeledes være en fordel, hvis der i forbindelse med b) og c) stilles krav om, at der ved deltagelse i kurserne samtidig skal indgås en aftale med arbejdspladsen om implementering (en implementeringsaftale).

På fremtidsværkstedet blev det vurderet som afgørende, at der skabes en tydelig sammenhæng mellem de kortere videnkurser og de længerevarende tematiserede kurser, og i forlængelse heraf bør der også være sammenhæng mellem længerevarende tematiserede kurser og master- og diplomuddannelserne.

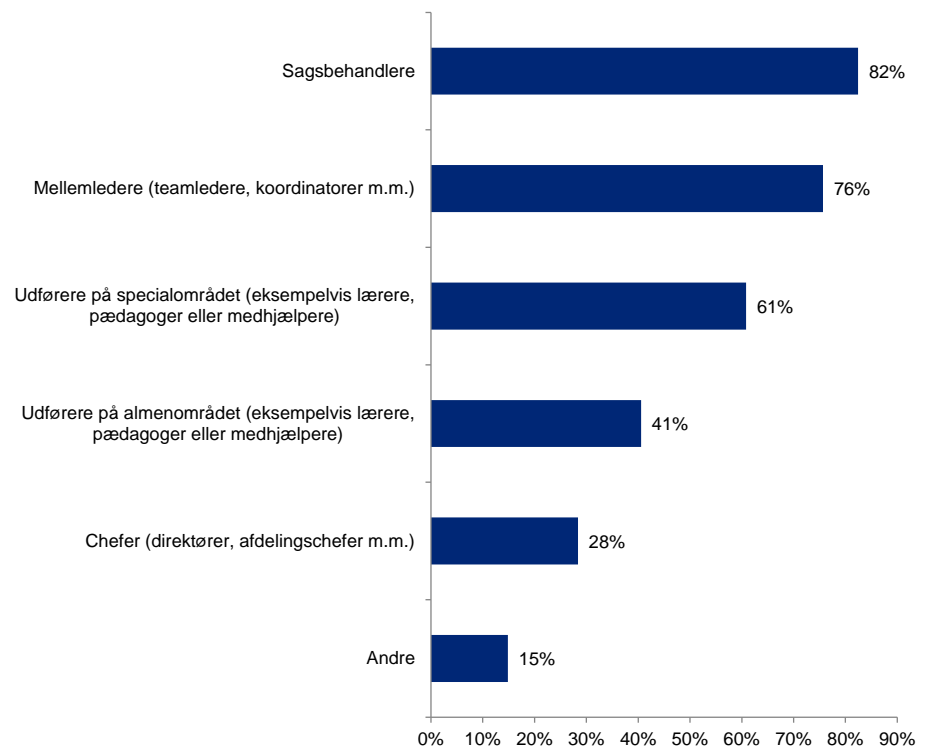
7. Målgrupper og deltagere

I dette kapitel analyseres målgrupperne i efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge, og herunder om tilbuddene er målrettet almen- eller specialområdet, og hvorvidt de tilgodeser både ledere og medarbejdere.

7.1. Målgrupper for efter- og videreuddannelserne

I figuren nedenfor ses målgrupperne for de 526 efter- og videreuddannelses-tilbud. Det skal understreges, at der godt kan være flere målgrupper for en efter- og videreuddannelse.

Figur 14. Målgrupper for efter- og videreuddannelserne

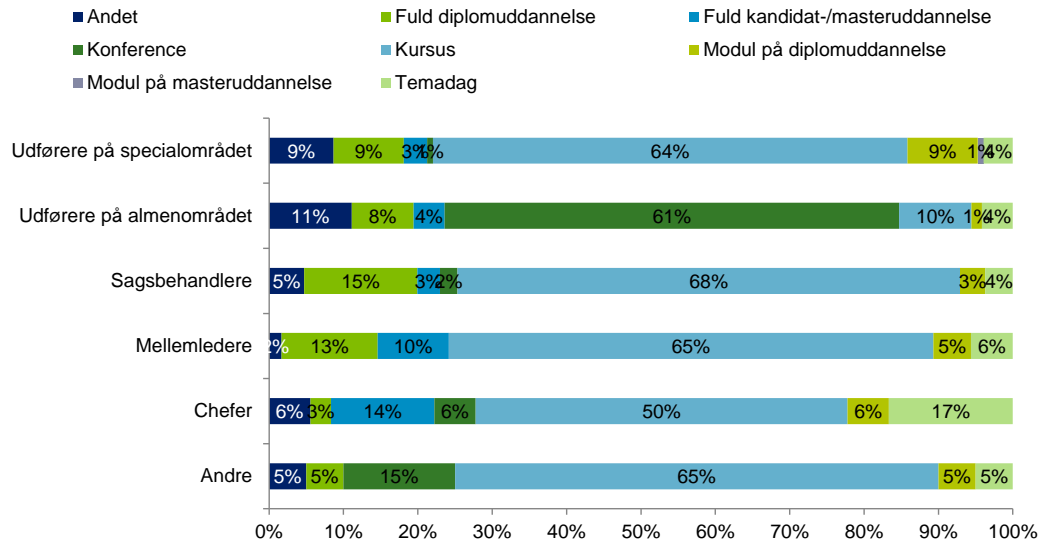

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Som det fremgår af figuren ovenfor, har 82 procent af efter- og videreuddannelserne sagsbehandlere som målgruppe, mens 76 procent har mellemledere som målgruppe. Herudover er 61 procent af efter- og videreuddannelserne målrettet udførere på specialområdet, mens 41 procent har udførere på almenområdet som målgruppe. Endelig har godt hver fjerde efter- og videreuddannelsestilbud chefer som målgruppe.

Figuren nedenfor viser, hvilke uddannelsestyper de forskellige medarbejdergrupper i kommunerne modtager.

Figur 15. Målgrupper for efter- og videreuddannelse opdelt efter uddannelsestype

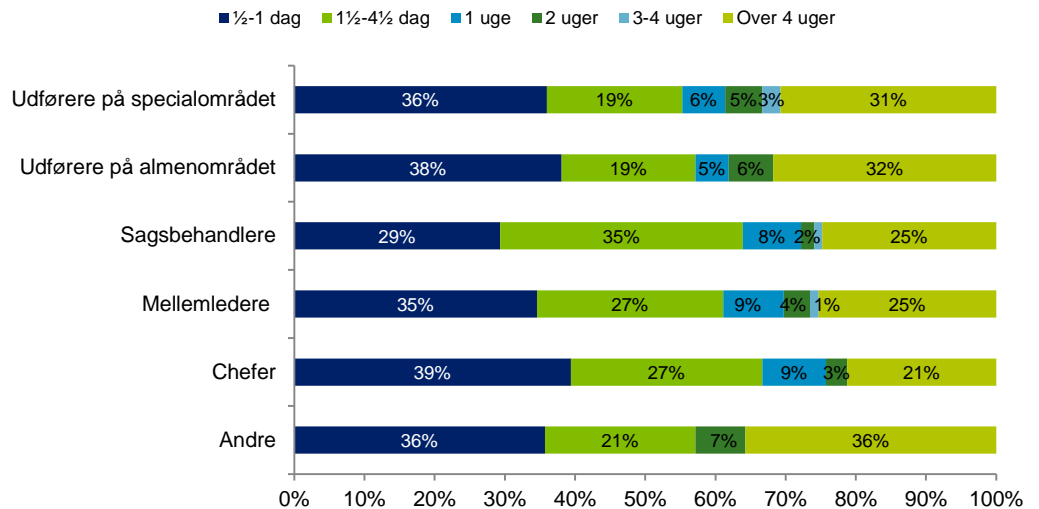
N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Som det ses af figuren ovenfor, udgør kurser hovedparten (50-68 procent) af efter- og videreuddannelsestilbuddene for alle målgrupper. Udførere på almenområdet adskiller sig dog herfra ved at have konferencer som det mest anvendte efter- og videreuddannelsestilbud (61 procent).

Herudover består chefernes efter- og videreuddannelse i højere grad af temadage (17 procent), end det er tilfældet for de andre målgrupper.

Ses dernæst på efter- og videreuddannelsernes varighed opdelt efter målgruppe, viser det sig, at andelen af efter- og videreuddannelse over fire uger er højest for udførerne (både almen- og specialområdet), jf. nedenstående figur.

Figur 16. Efter- og videreuddannelsernes varighed opdelt efter målgruppe

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Kortlægningen af uddannelsesudbuddet viser en tendens til, at de længerevarende kurser og diplomuddannelserne på området for udsatte børn og unge er rettet mod fagpersoner på specialområdet. Kun få uddannelser er målrettet ledelsesniveauet. Dette skal dog ses i lyset af, at der her udelukkende medtages uddannelsesaktiviteter med fokus på udsatte børn og unge, og at mere målrettede lederuddannelser således ikke er omfattet.

Ved de kvalitative interview blev det også fremhævet, at lederens behov for efter- og videreuddannelse ikke altid dækkes af de ofte meget faglige efter- og videreuddannelser. Således peger flere ledere på, at rollen som facilitator og ansvarlig for implementering for eksempel efter et medarbejderkursus kræver kompetencer, der ikke altid er til stede hos lederne.

En stor del af uddannelsesstilbuddene retter sig mod flere målgrupper. Især de åbne kurser retter sig ofte mod både myndighed og udførere, og mange går på tværs af både almen- og specialområdet. Det kan bidrage til en fælles læring og udvikling på området, men kan dog også betyde, at det er svært at målrette den konkrete undervisning til deltagerne, der vil have forskellige udgangspunkter. Dette er i mindre grad tilfældet for de rekvirerede kurser, der ofte retter sig mod enten myndighed eller udførere.

7.2. Konklusioner

Kortlægningen viser, at hovedparten af efter- og videreuddannelserne er målrettet sagsbehandlere, mellemledere og udførere på specialområdet. Færre tilbud er målrettet udførere på almenområdet.

Som nævnt er en stor del af efter- og videreuddannelsesstilbuddene rettet mod flere målgrupper – på tværs af både myndighed og udførere og på tværs af både almen- og specialområdet. Det kan bidrage til en fælles læring

og udvikling, men kan også gøre det svært at målrette uddannelserne. Det er derfor relevant i den fremadrettede udvikling af området at overveje, hvordan der sikres målrettede forløb for de forskellige målgrupper på henholdsvis almen- og specialområdet.

Kortlægningen peger på, at efter- og videreuddannelsesinitiativerne for medarbejderne på almenområdet er beskedne, og at de efter- og videreuddannelsesaktiviteter, der afvikles, primært er korte kurser, temadage og konferencer. Det kan derfor overvejes at igangsætte efter- og videreuddannelsesinitiativer specifikt for medarbejdere på almenområdet med henblik på at sikre tidlig opsporing og inklusion.

Herudover er det på fremtidsværkstedet foreslået, at diplommodulerne kan brydes ned til kortere forløb, der gøres kompetencegivende. Især på almenområdet vurderes kortere diplommoduler at kunne appellere til mange.

I en vejledning til kommunerne i forhold til efter- og videreuddannelse, som det er foreslået i foregående kapitel, vil det således være relevant også at beskrive, i hvilke tilfælde det er hensigtsmæssigt at have meget brede målgrupper for uddannelserne, og hvornår der er brug for et mere fælles udgangspunkt for læringen.

Der er etableret en masteruddannelse målrettet ledere, og mange diplomuddannelser er målrettet blandt andet lederne. Der peges dog i kortlægningen på behovet for efter- og videreuddannelse med fokus mere specifikt på den faglige ledelse indenfor området, for eksempel gennem målrettede kurser eller diplommoduler.

8. Fagligt fokus i efter- og videreuddannelserne

I dette kapitel analyseres det faglige fokus i efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge.

Kortlægningen af viden og evidens på området for udsatte børn og unge peger på, at kurser i metoder og redskaber målrettet myndighedsniveauet kan have en konkret og målbar effekt på sagsbehandlingsarbejdet. Ligeledes viser kortlægningen, at kurser målrettet udførere kan have en positiv effekt på det socialfaglige arbejde i praksis. I forhold til de konkrete redskaber viser danske og internationale undersøgelser, at anvendelsen heraf i indsatsen for udsatte børn og unge generelt kan bidrage til at fastholde det faglige fokus og understøtte systematik i såvel det forebyggende arbejde som udredningsarbejdet og behandlingsarbejdet.

I det følgende analyseres det konkrete faglige fokus i efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge.

8.1. Fagligt fokus

Kortlægningen omfatter ligeledes en afdækning af de faglige temaer i de enkelte uddannelser. Nedenfor ses de 22 temaer, der er identificeret i de 526 efter- og videreuddannelser.

Figur 17. Oversigt over temaer i efter- og videreuddannelserne

N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Barnets Reform er det hyppigst forekommende tema for de efter- og videreuddannelser, som kommunerne har anvendt. Således har 80 procent af de efter- og videreuddannelser, som kommunerne har anvendt, haft Barnets Reform som tema.

Derudover er Inddragende metoder (69 procent), Børnesamtalen (66 procent), ICS (65 procent), Sagsbehandling (61 procent) og Overgreb (57 procent) de hyppigst forekommende temaer i de anvendte efter- og videreuddannelser. Til gengæld er det kun omkring en fjerdedel af de anvendte efter- og videreuddannelsesstilbud, der har haft Forebyggelse af aggressiv adfærd (27 procent), Motiverende interview (26 procent) og Efterværn (26 procent) som temaer.

Det ses således, at der blandt de hyppigst forekommende temaer i vidt omfang er både konkrete redskaber og metoder.

Kommunerne peger i de kvalitative interview på, at det samlede eksisterende efter- og videreuddannelsesudbud i vidt omfang dækker de kommunale behov. Medarbejdere og ledere peger dog på nedenstående ønsker.

Behov for efter- og videreuddannelse med fokus på:

- Inddragelse af børn, unge og deres netværk
- Afholdelse af børnesamtalen og inddragelse af børn
- Overgrebspakken
- Styrkelse af samarbejdet med plejefamilie og biologisk familie
- Den nye ungegruppe (utilpassede unge, unge, der ikke vil have kontakt, unge, der er kriminelle, misbrugere, udadreagerende unge mv.)
- Viden om uddannelsessystemet og jobcentrene/arbejdsmarkedet
- Inklusion i praksis
- Familieorienteret rådgivning (§ 11)
- Netværksinddragelse
- Arbejdet med handleplaner og målfastsættelse
- Børnepsykiatri
- Tilsynsreformen
- Efterværn og overgang til voksenområdet
- God sagsbehandlingspraksis, jura (herunder notatpligt)
- Aggressiv adfærd og magtanvendelse
- Børn med alkoholskader
- Tidlig indsats for børn med psykisk syge forældre
- Børnehuse

For en del af de ovenstående temaer gør det sig dog gældende, at de i vidt omfang findes på markedet og således er en del af det allerede eksisterende efter- og videreuddannelsesudbud, hvilket kan tyde på manglende gennemsigthed i forhold til de nuværende muligheder.

Kortlægningen viser herudover, at hovedparten af kommunerne oplever, at master- og diplomuddannelserne i høj eller nogen grad modsvarer de lokale behov for kompetenceudvikling på området for udsatte børn og unge.

Kommunerne peger i spørgeskemaet på enkelte ønsker til nye temaer i master- og diplomuddannelser. Det drejer sig om ønsker vedrørende familieplejekonsulentfunktionen, behov vedrørende relationer til børn/unge og deres familier og den gode samtale⁵.

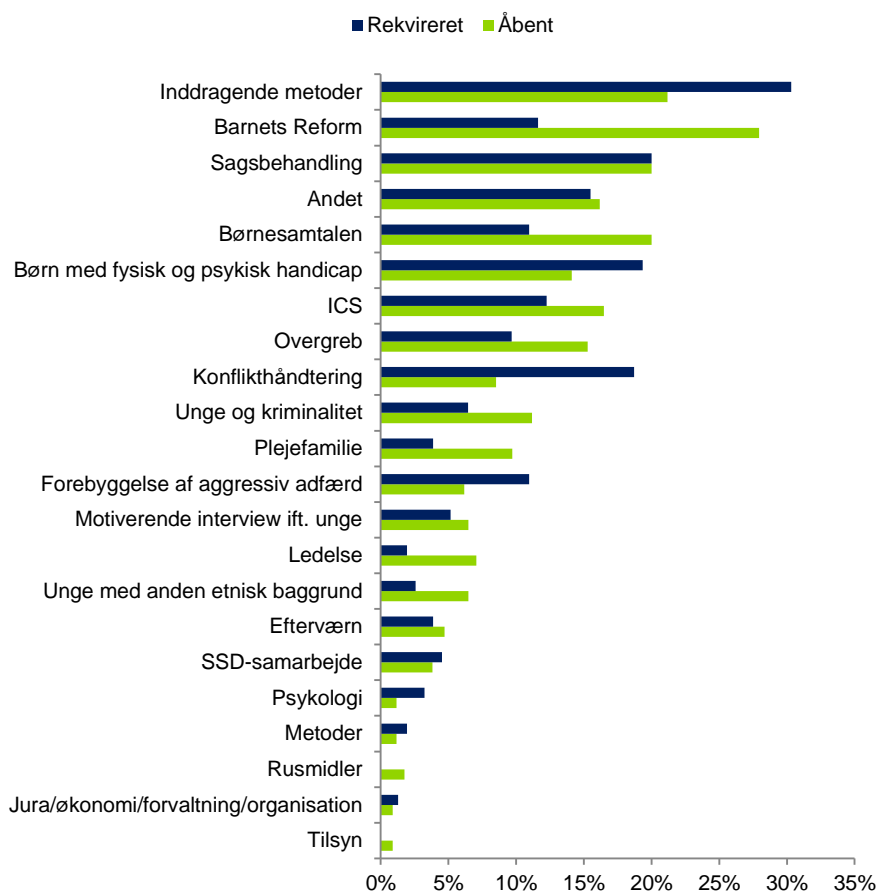
Dette bekræftes i forbindelse med de kvalitative interview, hvor kommunerne ikke umiddelbart har nye behov og ønsker specifikt til master- og diplomuddannelserne. Det er generelt opfattelsen, at udbuddet af disse uddannelser dækker de nuværende behov.

8.1.1. Temaer i de åbne og rekvirerede efter- og videreuddannelser

Nedenstående figur viser, hvilke temaer der inddrages i henholdsvis åbne og rekvirerede forløb. Overordnet ses det, at det i høj grad er de samme temaer, der indgår på tværs af de åbne og de rekvirerede uddannelser.

⁵ De nævnte behov for master- og diplomuddannelser er kun angivet af én kommune hver, hvorfor de ikke er udtryk for en generel opfattelse af mangler på området.

Figur 18. Oversigt over temaer på åbne og rekvirerede uddannelser

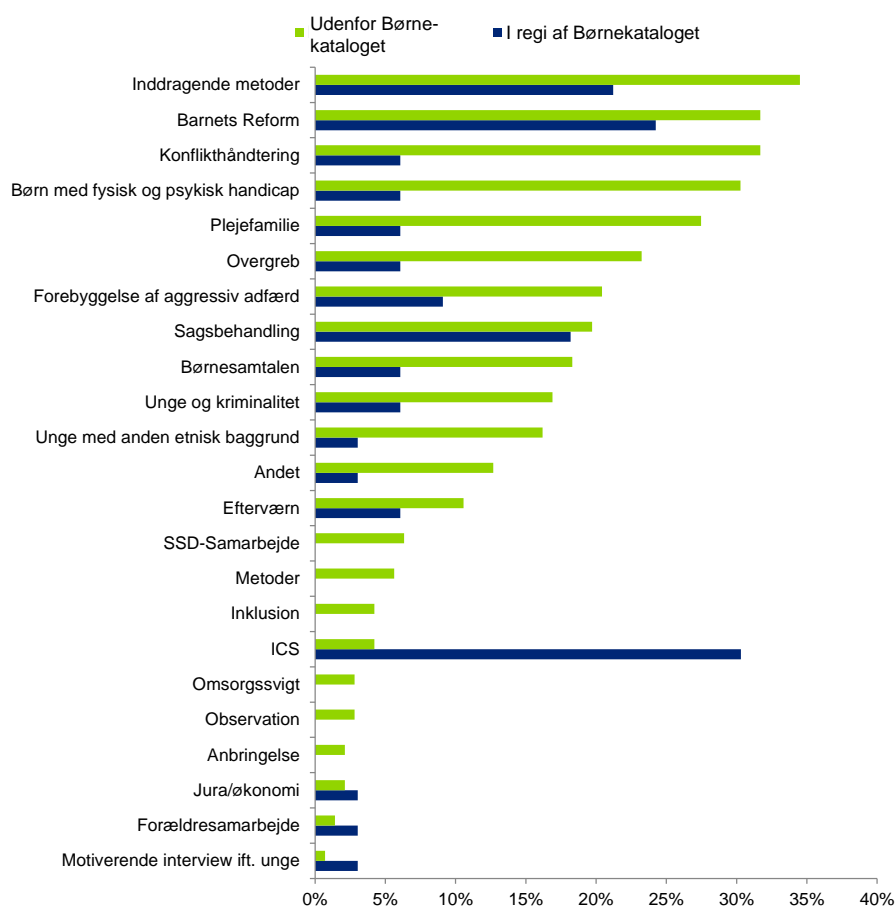
N=526. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Der er dog enkelte forskelle mellem temaerne for de åbne og de rekvirerede uddannelser. Det gælder således, at temaerne Overgreb, Konflikthåndtering, Forebyggelse af aggressiv adfærd og Motiverende interview i forhold til børn og unge udgør en større andel af de rekvirerede kurser. Omvendt udgør temaerne Inddragende metoder, SSD-samarbejde og Børnesamtalen en større andel af de åbne forløb.

8.2. Temaer i Børnekataloget

Nedenfor ses temaerne i Børnekataloget sammenlignet med temaerne i de efter- og videreuddannelser, der ikke indgår i Børnekataloget.

Figur 19. Oversigt over temaer i uddannelserne henholdsvis udenfor og i regi af Børnekataloget

N=200. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt udbydere, 2013.

Overordnet fremgår det af figuren, at der indenfor de fleste (16 ud af 22) af de temaer, der indgår i Børnekataloget, også udbydes kurser, der ikke indgår i kataloget. Dog er ICS kun i mindre grad dækket af uddannelsesstilbud udenfor Børnekataloget.

Endelig viser kortlægningen, at knap en fjerdedel af kommunerne vurderer, at Børnekataloget i høj grad tilgodeser deres behov for efter- og videreuddannelse i forbindelse med arbejdet med udsatte børn og unge. 57 procent vurderer, at dette i nogen grad er tilfældet.

I nedenstående boks fremhæves de temaer, som kommunerne efterspørger i forhold til Børnekataloget.

Behov for yderligere kurser i regi af Børnekataloget:

- Overgrebspakken
- Tvangsforanstaltninger
- Familieorienteret rådgivning (§ 11)
- Psykiatri
- Årskursus for sagsbehandlere (fokus på ny lovgivning, metoder, reformer mv.)
- Kurser rettet mod handicapfagligheden
- Socialt udsatte børn og unge
- Forebyggelse

Ved de kvalitative interview har der været stor opbakning til det nuværende indhold, og der udtrykkes tilfredshed med de efter- og videreuddannelser, der udbydes. Flere kommuner peger endvidere på, at Børnekataloget gennem de lavere priser giver lidt større frihed til at sende flere medarbejdere af sted på de samme efter- og videreuddannelser, hvilket opleves at understøtte implementeringen af det lærte.

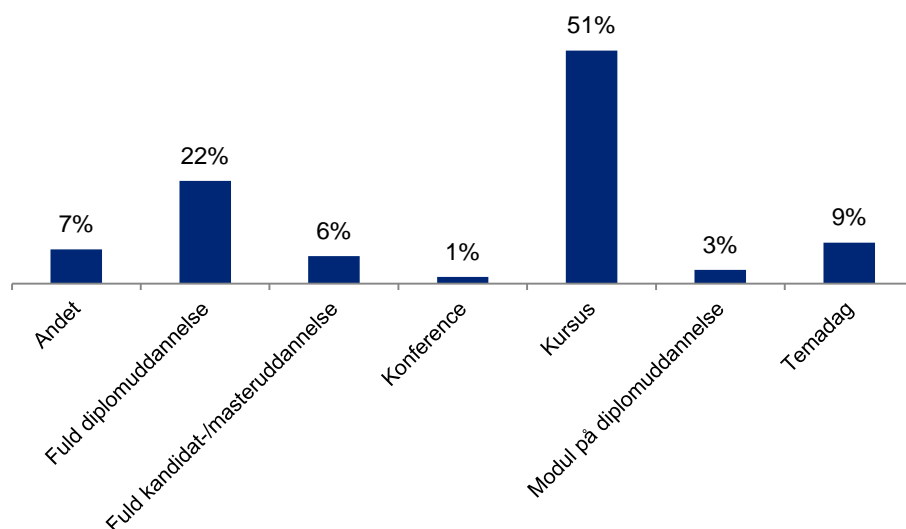
Især for kurserne i Børnekataloget peger en del kommuner på, at kapaciteten på kurserne er for lille, idet de ofte oplever, at kurserne er fuldt booket, og at de således ikke har mulighed for at deltage. Når over halvdelen af kommunerne har angivet i spørgeskemaet, at Børnekataloget i nogen grad tilgode-ser deres behov for efter- og videreuddannelse, kan dette handle om det faglige indhold, men de kvalitative interview indikerer snarere, at kommunerne finder, at kapaciteten ikke er tilstrækkelig.

8.3. Overgreb som tema

I det følgende gives en karakteristik af de specifikke efter- og videreuddannelser, der har overgreb som tema.

Specifikt i forhold til temaet Overgreb viser kortlægningen, at overgreb indgår som tema i 57 procent af de 526 uddannelsestilbud. Hovedparten af disse tilbud er kurser, jf. figuren nedenfor, mens to tilbud er diplomuddannelser og et tilbud er en masteruddannelse.

Figur 20. Efter- og videreuddannelser med overgreb som tema opdelt efter type

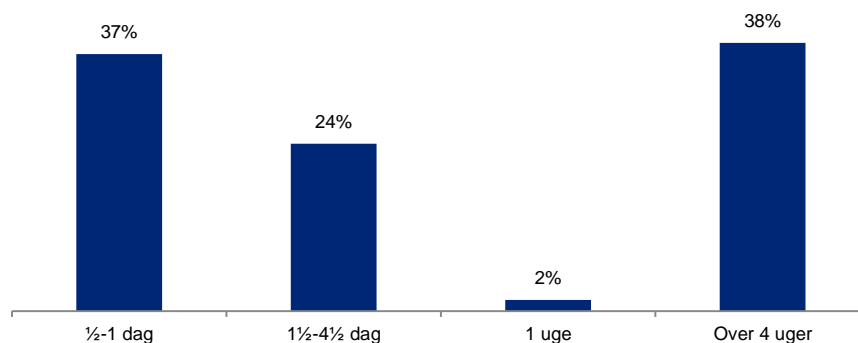

N=69. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Det fremgår endvidere, at en fjerdedel af efter- og videreuddannelsesstilbudene, der har haft overgreb som tema, er diplomuddannelser, mens hver tiende aktivitet er en temadag.

I forlængelse heraf fremgår det af nedenstående, at 37 procent af aktiviteterne varer ½-1 dag, samtidig med at cirka lige så stor en andel (38 procent) varer over fire uger. Der er således i relation til både type og varighed stor spredning indenfor efter- og videreuddannelser med temaet overgreb.

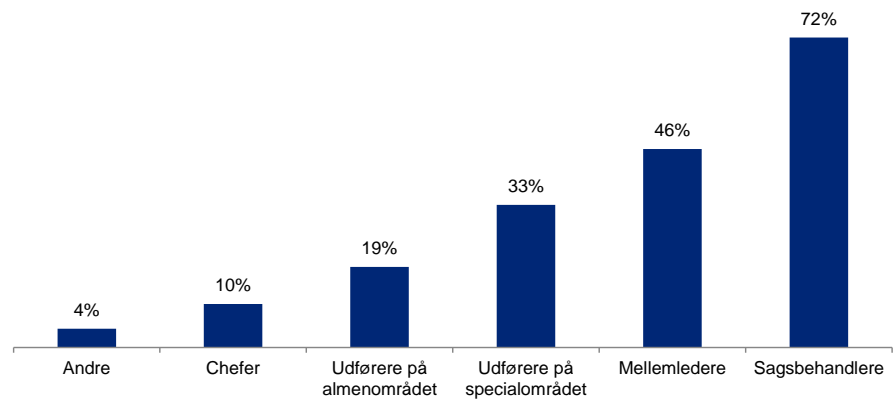
Figur 21. Efter- og videreuddannelser med overgreb som tema opdelt efter varighed

N=69. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Nedenstående figur præsenterer målgrupperne for efter- og videreuddannelsesstilbud med overgreb som tema.

Figur 22. Efter- og videreuddannelser med overgreb som tema opdelt efter målgruppe

N=69. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Som det fremgår, er sagsbehandlere indgået i målgruppen for størstedelen af efter- og videreuddannelsesforløbene om overgreb. For cirka halvdelen af efter- og videreuddannelserne er mellemledere indgået i målgruppen. Det er bemærkelsesværdigt, at udførere på almenområdet udelukkende har været en del af målgruppen i 19 procent af efter- og videreuddannelsesforløbene. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt efter- og videreuddannelserne indenfor temaet overgreb understøtter den tidlige indsats og opsporing i tilstrækkeligt omfang. Data indikerer, at der kan være øget behov for særlige efter- og videreuddannelsesaktiviteter for udførere på almenområdet. En tredjedel af de adspurgte kommuner oplever, at det eksisterende udbud af kurser med fokus på overgreb i høj grad dækker deres behov, mens halvdelen mener, at dette i nogen grad er tilfældet.

I relation til overgrebspakken har kortlægningen vist, at kommunerne ønsker yderligere efter- og videreuddannelse om, hvad overgrebspakken konkret indeholder, og mere dybtgående faglig viden om tegn på og konsekvenser ved fysiske, psykiske og seksuelle overgreb.

8.4. Match mellem efter- og videreuddannelser og kommunale behov

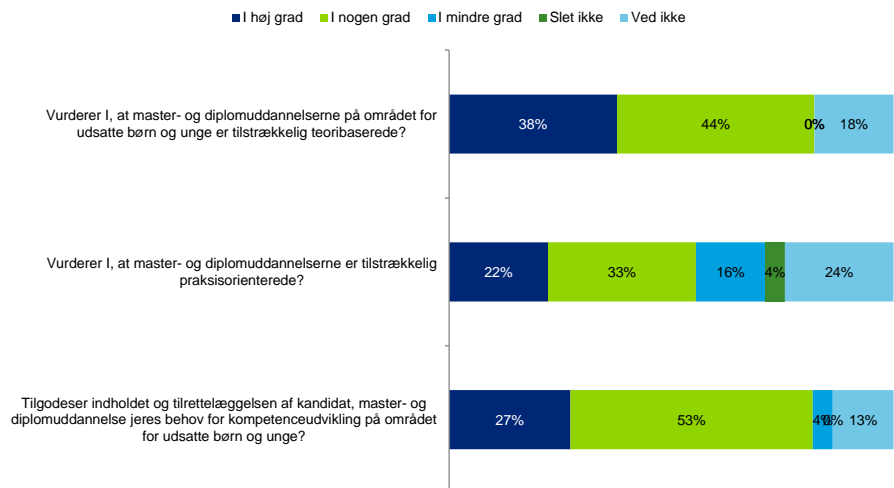
Kortlægningen af viden på området viser, at teoretisk viden og mere abstrakte kompetencer, der kan bidrage til at koble analyse og refleksion over konkrete problemstillinger i praksis, er vigtigt for at sikre høj faglig kvalitet i arbejdet med socialt udsatte børn og unge.

En af de generelle kompetencer, der ser ud til at blive styrket på tværs af master- og diplomuddannelserne, er evnen til at reflektere kritisk, hvilket blandt andet er vigtigt for den enkeltes mulighed for at foretage korrekte skøn i arbejdet og bidrage til at udvikle processer og arbejdsgange på arbejdspladsen. Størstedelen af evalueringerne peger på, at denne evne styrkes gennem uddannelse på master- og diplomniveau.

De foreliggende evalueringer peger samlet set på, at deltagerne gennem master- og diplomuddannelserne udvikler kompetencer, der kan styrke både deres egen praksis og praksis på arbejdspladsen mere generelt. Der ses således positive effekter af uddannelserne på kvaliteten af praksis.

Kortlægningen viser, at et stort flertal (82 procent) af kommunerne oplever, at master- og diplomuddannelserne i høj eller nogen grad er tilstrækkelig teori-baserede⁶. Til gengæld er der færre (55 procent), der oplever, at master- og diplomuddannelserne er tilstrækkelig praksisorienterede.

Figur 23. Master- og diplomuddannelsernes match med kommunale behov

N=44. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Dette understøttes af de kvalitative interview, hvor flere ledere og medarbejdere i kommunerne, især på udførersiden, peger på, at det kan være vanskeligt at omsætte dele af diplommodulerne til praksis, og at diplomuddannelserne til tider opleves som værende for teoretiske. Dette fremhæves også af flere kommuner i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, hvor det påpeges, at der er behov for, at uddannelserne tilrettelægges mere praksisnært. Andre oplever til gengæld, at den teoretiske tilgang på diplomuddannelserne understøtter anvendelsen af de mere praksisnære elementer⁷.

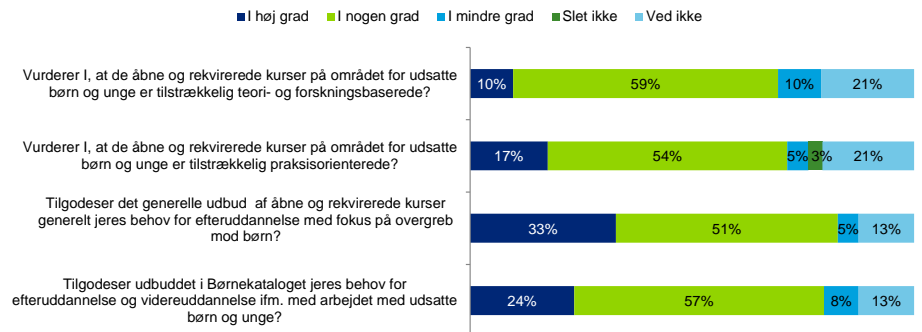
For så vidt angår åbne og rekvirerede kurser, fremhæver hovedparten (59 procent) af de adspurgte kommuner, at det eksisterende udbud af uddannelser i nogen grad er tilstrækkelig teori-baserede. Hver tiende kommune

⁶ Dette skal ses på baggrund af, at 21 af de kommuner, der har besvaret spørgeskemaet, har haft deltagere i kandidat-/masteruddannelse i perioden 1. januar 2012 til 1. marts 2013, som spørgeskemaet omhandler. 58 af kommunerne har i perioden haft deltagere i diplomuddannelser. I begge tilfælde kan der være tale om både enkeltmoduler og fulde uddannelser.

⁷ Den samme opfattelse gjorde sig gældende for dem af deltagerne ved de kvalitative interview, der havde deltaget i en masteruddannelse. Det var dog kun ganske få af de interviewede, der havde deltaget i en masteruddannelse. Derudover havde nogle af de deltagende medarbejdere en leder, der havde deltaget i en masteruddannelse. De vurderinger vedrørende omsætning til praksis, der er fremkommet ved de kvalitative interview, er beskrevet med afsæt i udsagn fra både deltagere og medarbejdere, der refererer til deltagere i masteruddannelser.

mener, at dette i høj grad er tilfældet, mens lige så mange mener, at dette kun i mindre grad er tilfældet. Stort set samme billede gør sig gældende i forhold til vurderingen af, hvorvidt kurserne er tilstrækkelig praksisbaserede.

Figur 24. Kursernes match med de kommunale behov

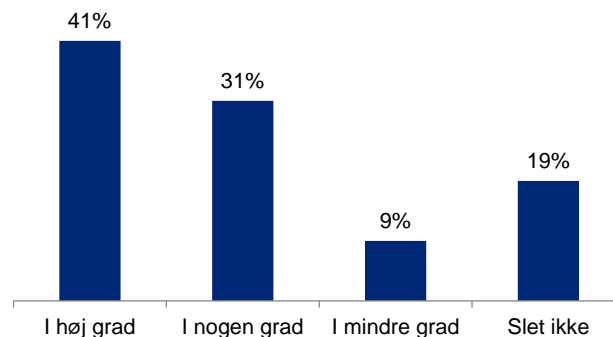
N=61. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

8.5. Involvering af kommunerne i den løbende udvikling af efter- og videreuddannelserne

Det er naturligvis vigtigt, at efter- og videreuddannelserne på området for udsatte børn og unge har et udbud, der modsvarer kommunernes behov.

Hovedparten af udbyderne angiver, at de i høj eller nogen grad involverer kommunerne, når de sammensætter deres tilbud, jf. figur 25. De kvalitative interview peger på, at det især er på de rekvirerede kurser, der er en forudgående dialog og forventningsafstemning, og at involveringen i forhold til de åbne kurser i højere grad er præget af netværksbaseret dialog og evalueringer fra tidligere deltagere.

Figur 25. I hvilken grad involverer I kommunerne, når I sammensætter jeres udbud?

N=32. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med udbydere, 2013.

Derudover indikerer de kvalitative interview, at inddragelsen af kommunerne er meget betinget af den enkelte udbyder, og at dialogen i flere tilfælde skyldes historiske forhold og bredere samarbejdsaftaler i lokalsamfundet.

Knap en femtedel (19 procent) af udbyderne angiver, at de slet ikke involverer kommunerne i tilrettelæggelsen af deres tilbud. Denne gruppe omfatter primært udbydere af kortere kurser.

8.6. Konklusioner

Barnets Reform, Inddragende metoder, Børnesamtalen, ICS, Sagsbehandling og Overgreb er de hyppigst forekommende temaer i efter- og videreuddannelserne.

Generelt er der stor overensstemmelse mellem Børnekatalogets temaer og de temaer, der indgår i efter- og videreuddannelses tilbuddene generelt, og det er karakteristisk, at Børnekatalogets temaer også findes i andre uddannelses tilbud. Herudover er der stor overensstemmelse mellem temaerne i de åbne og de rekvirerede tilbud.

I forhold til forskning på området ses der på overordnet niveau en sammenhæng mellem temaerne og den aktuelt bedste viden. Således omfatter det aktuelle efter- og videreuddannelsesudbud kurser i både konkrete redskaber og metoder, mens master- og diplomuddannelserne understøtter udviklingen af mere generelle kompetencer.

Efter- og videreuddannelsernes relevans over tid vil være betinget af udbydernes indsats for at sikre, at der løbende foretages opdatering i forhold til både den aktuelt bedste viden og kommunernes behov. Herudover bør det løbende sikres, at temaerne i efter- og videreuddannelserne afspejler de aktuelle udfordringer og behov på området for udsatte børn og unge.

I forlængelse heraf bør det løbende overvejes, om den aktuelle viden om interventioner effektivt er i spil i efter- og videreuddannelserne, så praktikerne lærer at anvende denne viden på den mest hensigtsmæssige måde.

Børnekataloget definerer i vidt omfang udviklingen i det samlede efter- og videreuddannelsesudbud, og gennem udviklingen af kataloget sker der således også en generel udvikling i markedet. Det bør derfor overvejes at inddrage praktikere fra kommunerne, eksperter og udbydere i den løbende udvikling af kataloget, så det sikres, at Børnekataloget løbende opdateres i forhold til både forskning på området og kommunernes aktuelle behov, og at temaer og målgrupper er prioriteret hensigtsmæssigt m.m. Dette kan for eksempel foregå gennem oprettelse af et efter- og videreuddannelsespanel.

Konkret er der blandt andet på fremtidsværkstedet peget på behovet for et kursus eller diplommodul med fokus på tværfagligt samarbejde. Hensigten er at skabe en fælles forståelse og tage afsæt i løsning af konkrete opgaver som led i efter- og videreuddannelsen. Kurset bør understøtte, at deltagerne forstår, hvordan de forskellige professioner tænker, og skal give redskaber til

at håndtere disciplinen tværfagligt arbejde indenfor kommunens grænser, for eksempel mellem socialområdet og beskæftigelsesområdet og mellem myndighed og udfører, men også tværfaglighed i et bredere perspektiv, for eksempel i forhold til sundhedsvæsen, politi og kriminalforsorg.

Herudover peges der på et behov for i alle efter- og videreuddannelsessammenhænge at øge fokus på høring og involvering af børn og unge.

I forhold til overgreb som tema i efter- og videreuddannelserne peger kortlægningen på, at der kan være øget behov for særlige efter- og videreuddannelsesaktiviteter for udførere på almenområdet med henblik på at styrke den tidlige indsats og opsporing.

9. Undervisningsmetoder

I forhold til undervisningsmetoder undersøges det, hvilke undervisningsmetoder der typisk anvendes på de forskellige uddannelser, herunder om der primært er tale om tavleundervisning, workshops, foredrag eller kombinationer heraf.

9.1. Undervisningsmetoder

Kortlægningen af evidens og viden peger på, at undervisningsmetoder og uddannelsernes form har væsentlig betydning for udbyttet af tilbuddene.

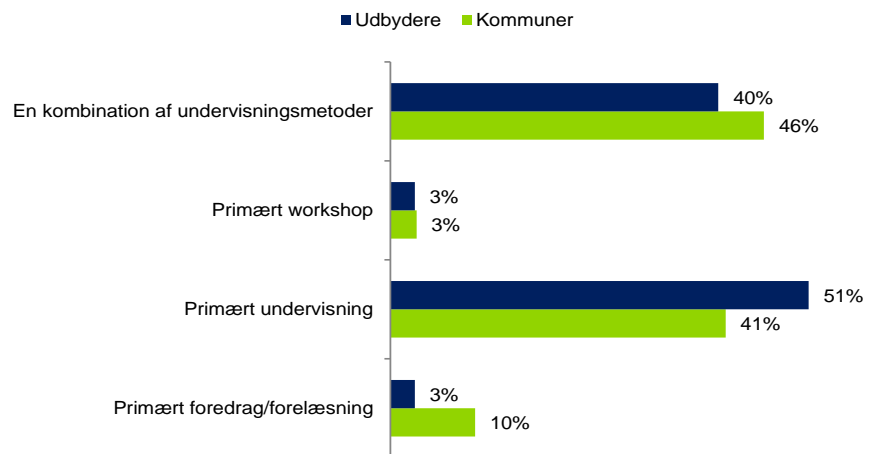
Kortlægningen viser, at det er væsentligt, at formål og jobrelateret nytte fremgår klart og tydeligt for deltagerne, og at der anvendes eksempler og termer i undervisningen, der ligger tæt op ad deltagerens dagligdag og referenceramme. Der ligger således en opgave hos underviserne i at målrette og præcisere termer og eksempler mest muligt mod deltagerens eksisterende viden, kompetencer og referenceramme.

Herudover viser forskning, at inkluderende undervisning, der inddrager deltagerne, generelt er mere effektiv i forhold til at opnå læring, der efterfølgende anvendes i praksis. Det er endvidere vigtigt at arbejde med deltagerens målsætninger for efter- og videreuddannelsesforløbet.

Samlet set viser kortlægningen, at disse former for aktivering af deltagerne betyder, at deltagerne i højere grad anvender det lærte i praksis.

I kortlægningen er både udbydere og kommuner blevet spurgt om, hvilke undervisningsmetoder der anvendes i efter- og videreuddannelserne. Undervisning (klasseundervisning) er den mest anvendte undervisningsmetode, mens workshops og foredrag anvendes i mindre omfang som primær undervisningsmetode. Til gengæld er der en stor andel af efter- og videreuddannelsesstilbuddene, der anvender en kombination af forskellige undervisningsmetoder.

Figur 26. Oversigt over anvendte metoder på kurser

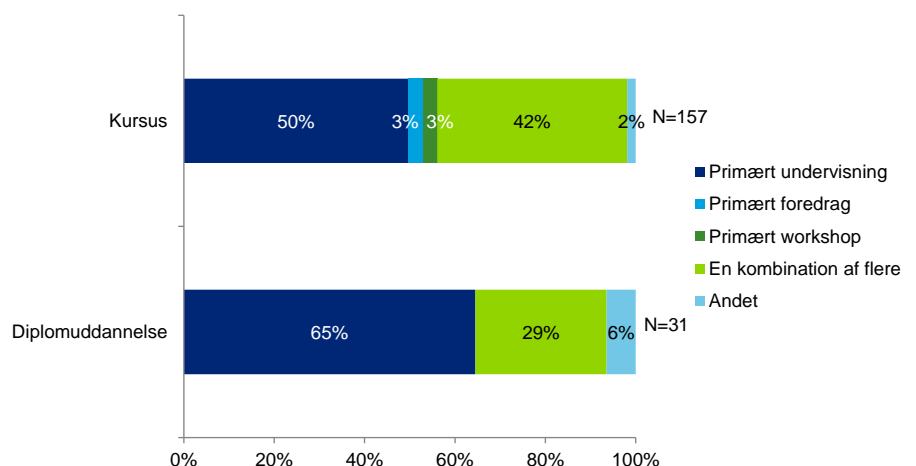

N=194 (udbydere) og N=406 (kommuner). Kilder: Spørgeskemaundersøgelse blandt udbydere, 2013 og Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Ses på, hvilke undervisningsmetoder der anvendes på de forskellige uddannelsesstyper, viser der sig, jf. figuren nedenfor, en vis forskel mellem de undervisningsmetoder, der generelt anvendes på henholdsvis kurser og diplomuddannelser. Således anvendes der i højere grad klasseundervisning på diplomuddannelserne, mens der på kurserne er større anvendelse af kombinerede undervisningsmetoder.

Denne forskel er ikke overraskende i sig selv, da der især mellem de kortere kurser og diplomuddannelserne kan være en væsensforskellighed i det stof, der tilegnes, hvilket kan forventes at have betydning for undervisningsformen. Det er imidlertid interessant, at hovedparten af diplomuddannelserne hovedsaglig baseres på klasseundervisning alene.

Figur 27. Undervisningsmetoder opdelt efter uddannelsesstype

Note: Kategorien kandidat-/masteruddannelse er udeladt, da der ikke er indsendt data vedrørende masteruddannelsen i spørgeskemaundersøgelsen. N=194. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt udbydere, 2013.

9.2. Konklusioner

Kortlægningen viser, at klasseundervisning er den mest anvendte undervisningsmetode i de eksisterende uddannelsesstilbud, mens workshops og foredrag i mindre omfang anvendes som primær undervisningsmetode. En stor andel af efter- og videreuddannelsesstilbuddene anvender en kombination af forskellige undervisningsmetoder, men det er dog karakteristisk for diplomuddannelserne, at de i vidt omfang er baseret på klasseundervisning, mens de kortere kurser i højere grad omfatter caseøvelser m.m.

Forskning på området viser klart, at involverende undervisningsmetoder og praksisnære forløb, der har et klart formål, og som anvender eksempler og termer i undervisningen, der ligger tæt op ad deltagerens dagligdag og referenceramme, både motiverer og fremmer, at deltagerne anvender deres erhvervede viden i den daglige praksis og dermed sikrer transfer.

Det foreslås derfor, at disse elementer styrkes i den fremadrettede udvikling af efter- og videreuddannelserne. Det kan blandt andet med fordel understøttes, at der også er fokus på tiden før (forberedelse) og efter (opfølgning) selve undervisningsforløbet. Derudover bør der arbejdes med, hvordan teorien kan tænkes ind i praksis, så der tages afsæt i praksis ved anvendelse af teori.

Dette kan blandt andet tilgodeses, ved at efter- og videreuddannelserne i større omfang anvender teori til at forstå praksis og generalisere ud fra. Det vil kræve, at man i nogle tilfælde vender undervisningen på hovedet, fordi man i dag de fleste steder er vant til at præsentere teori og dernæst drøfte praksiseksempler og cases ud fra teorien.

Herudover bør efter- og videreuddannelserne i højere grad arbejde med at opstille læringsmål og arbejde med anvendelse af læringsmål som et redskab til opfølgning på efter- og videreuddannelsesaktiviteter.

10. Omsætning af viden til praksis

Det er vigtigt, at både uddannelsesudbydere og kommuner har fokus på, at medarbejderne får den rigtige efter- og videreuddannelse, men også at den tilegnede viden kan anvendes og bliver anvendt i det daglige arbejde. I dette kapitel analyseres både de initiativer, der iværksættes for at fremme omsætningen af viden til praksis, og de oplevede barrierer.

Som beskrevet i foregående kapitel viser kortlægningen af viden og evidens, at uddannelsens form har stor betydning for omsætning af viden til praksis. Derudover viser kortlægningen, at både arbejdspladsen og individet har afgørende betydning for, i hvilket omfang viden omsættes til praksis.

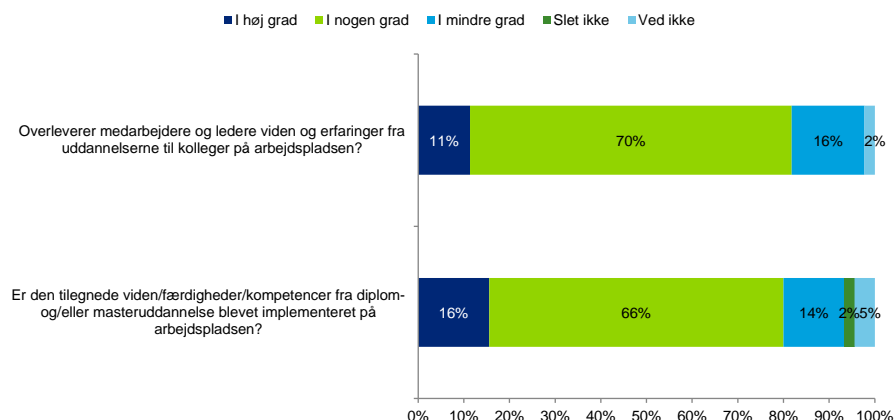
I relation til arbejdspladsens betydning peger kortlægningen af viden og evidens på, at det er vigtigt for omsætning af viden til praksis, at der skabes en sund og modtagelig arbejdspladskultur med kollegial opbakning. Ligeledes er det vigtigt, at arbejdspladsen giver mulighed for, at medarbejderen anvender det lærte i umiddelbar forlængelse af uddannelseskonteksten, og skaber den nødvendige tid og plads til, at deltagerne kan bringe den nye viden i spil.

I det følgende analyseres omsætning af viden til praksis i relation til først master- og diplomuddannelser og dernæst kurser.

10.1. Omsætning af viden til praksis – master- og diplomuddannelser

Hovedparten (70 procent) af de kommuner, der har anvendt master- og diplomuddannelser, oplever, at der i nogen grad udveksles viden mellem dem, der har gennemført efter- og videreuddannelserne, og de øvrige kolleger på arbejdspladsen, mens en mindre andel (11 procent) oplever, at dette sker i høj grad, jf. figuren nedenfor.

Figur 28. Kommunernes oplevelse af overførsel af viden fra master- og diplomuddannelser til arbejdspladsen

N=44. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

I forlængelse heraf oplever 66 procent af kommunerne, at den viden, der tilegnes i forbindelse med efter- og videreuddannelse, i nogen grad implementeres på arbejdspladsen, mens 16 procent mener, at den tilegnede viden i høj grad er blevet implementeret på arbejdspladsen.

Ses der specifikt på vurderingen af overlevering af viden og erfaringer fra uddannelsen til arbejdspladsen hos de kommuner, der har anvendt masteruddannelsen i udsatte børn og unge og/eller diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet, er deres vurdering den samme som for kommuner, der udelukkende har anvendt andre master- og/eller diplomuddannelser.

I relation til spørgsmålet om, hvorvidt den tilegnede viden/erfaringerne/kompetencerne bliver implementeret på arbejdspladsen, er vurderingen hos de kommuner, der har anvendt masteruddannelsen i udsatte børn og unge og/eller diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet, svagt mindre positive end hos de kommuner, der udelukkende har anvendt andre master- og/eller diplomuddannelser.

Således er 73 procent af kommunerne, der har anvendt masteruddannelsen i udsatte børn og unge og/eller diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet i høj eller nogen grad enige i, at viden/erfaringer/kompetencer er implementeret på arbejdspladsen. Hvorimod dette gør sig gældende for 82 procent af de samlede kommunebesvarelser.

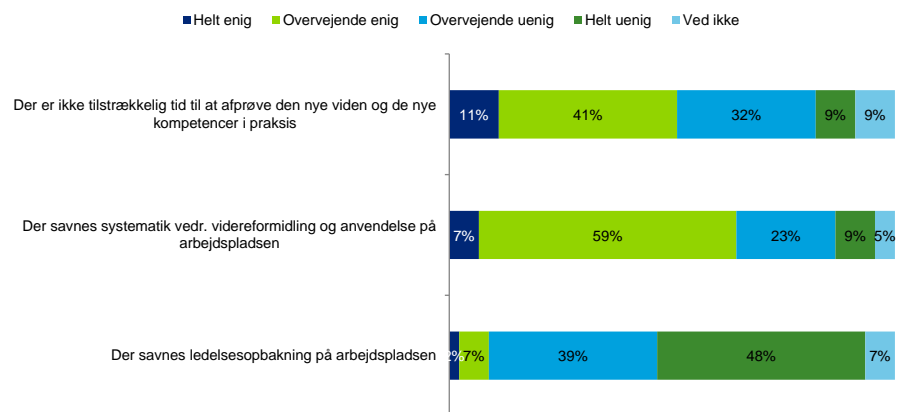
Der er således mindre, men ikke markante forskelle i oplevelsen af overførsel af viden og implementering, der kan relateres til, hvilken master- og/eller diplomuddannelse medarbejdere og ledere har deltaget i.

De kvalitative interview med kommunerne peger på, at videndeling som oftest foregår ved, at den medarbejder, der deltager i master- eller diplomuddannelsen, fortæller om erfaringer og ny viden på teammøder eller personalemøder.

Flere kommuner fremhæver i spørgeskemaet, at de lokalt ønsker at blive bedre til at understøtte videnspredning fra de medarbejdere, der har deltaget i diplomuddannelser.

Af figur 29 fremgår kommunernes vurdering af barrierer i relation til at omsætte viden fra master- og diplomuddannelserne til praksis.

Figur 29. Kommunernes oplevelse af barrierer for omsætning af viden fra master- og diplomuddannelser til praksis

N=44. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Som det fremgår af figuren, er 66 procent af kommunerne helt eller overvejende enige i, at der savnes systematisk videnformidling og anvendelse, mens 52 procent er helt eller overvejende enige i, at der ikke er tilstrækkelig tid til at afprøve den tilegnede viden i praksis. Omvendt oplever kun 9 procent, at der savnes ledelsesopbakning på arbejdspladsen i forhold til at anvende og implementere det lærte. Det skal her nævnes, at det overvejende er ledere, der har besvaret spørgeskemaet.

I relation til de kommuner, der har anvendt masteruddannelsen i udsatte børn og unge og/eller diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet, er 46 procent af dem helt eller overvejende enige i, at der ikke er tilstrækkelig tid til at afprøve viden og kompetencer i praksis. De er således svagt mere positive end kommunerne generelt, hvor 52 procent vurderer, at der ikke er tilstrækkelig tid til afprøvning.

I forhold til videreformidling og anvendelse på arbejdspladsen ses der ikke forskelle på kommunernes oplevelse, uanset hvilke typer master- og/eller diplomuddannelser de har anvendt.

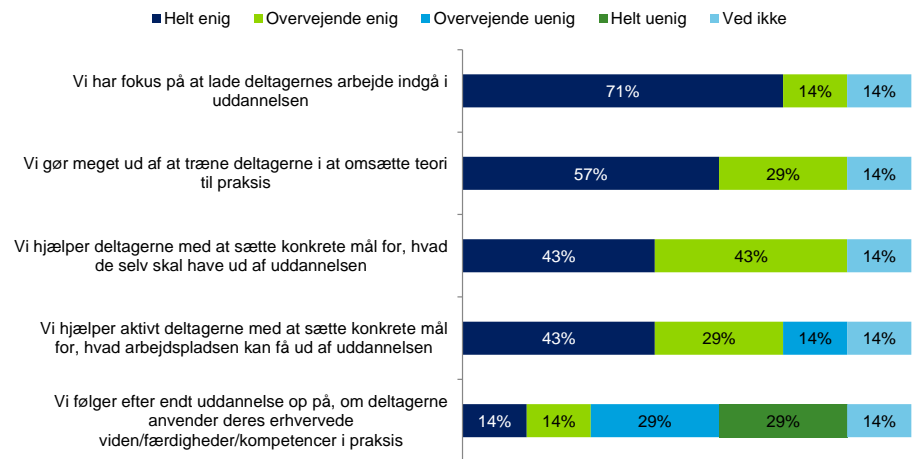
Der er således mindre forskelle i oplevelsen af barrierer for de kommuner, der har anvendt masteruddannelsen i udsatte børn og unge og/eller diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet, i forhold til de kommuner, der har anvendt øvrige master- og/eller diplomuddannelser.

Medarbejderne i kommunerne fremhæver, at de typisk oplever ledelsesopbakning til deltagelse i uddannelsen, men som tidligere beskrevet arbejdes

der kun få steder systematisk med målsætninger, opfølgning og formidling undervejs og efter endt uddannelse.

Nedenfor ses en oversigt over de tiltag, udbyderne gennemfører for at fremme anvendelsen af den formidlede viden.

Figur 30. Udbydernes initiativer til omsætning af viden til praksis

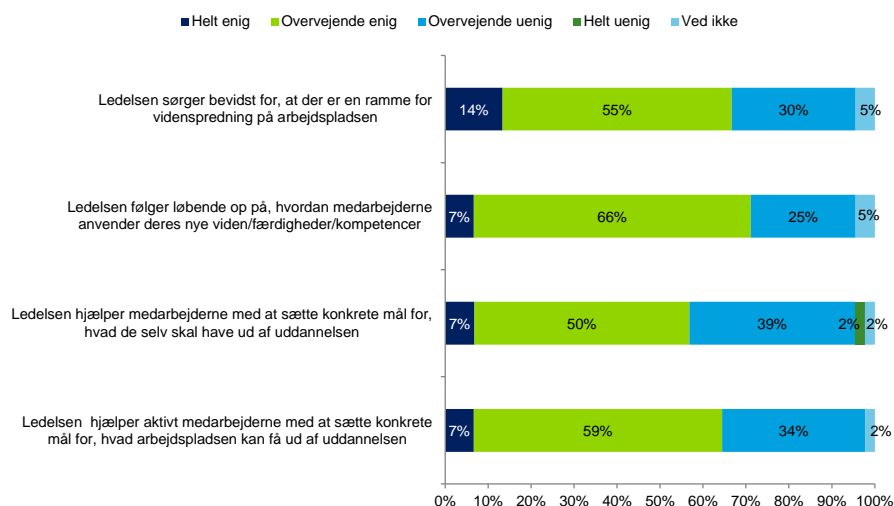
N=7. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt udbydere, 2013.

Det fremgår, at udbyderne generelt i vidt omfang lægger vægt på at lade praksisnære eksempler og situationer fra deltageres arbejde indgå i uddannelsen og træne deltagerne i omsætning af viden til praksis. Endvidere har udbyderne generelt fokus på at sætte konkrete mål for, hvad deltagerne – og i et vist omfang også arbejdspladsen – skal have ud af uddannelserne. Det er dog de færreste udbydere, der følger op på anvendelsen af den erhvervede viden i praksis efter endt uddannelse.

Dette opvejes dog i nogen grad af, at disse typer uddannelser tilrettelægges således, at der opstår en vekselvirkning mellem undervisning og arbejde i praksis.

Figuren nedenfor viser, hvordan kommunerne søger at fremme anvendelsen af den tilegnede viden fra master- og diplomuddannelserne – med særligt fokus på ledelsens rolle.

Figur 31. Kommunernes initiativer til omsætning af viden til praksis

N=69. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Som det fremgår af figuren, er hovedparten af kommunerne helt eller overvejende enige i, at ledelsen sørger for rammer til vidensspredning, følger op på anvendelsen og sætter konkrete mål. Omkring en tredjedel af kommunerne er dog uenige i, at ledelsen varetager disse roller.

Dette understøttes af de kvalitative interview, hvor både ledere og medarbejdere peger på, at der i et vist omfang opsættes rammer for vidensspredning, men at der i mindre grad sættes mål og følges op.

I spørgeskemaet peger enkelte kommuner på, at implementering af læring fra master- og diplomuddannelserne kræver, at uddannelserne er mere praksisnære.

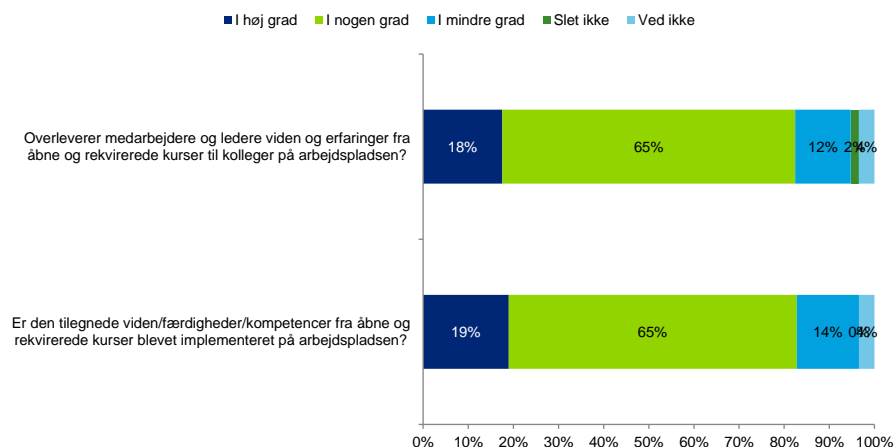
Udbydere af diplomuddannelserne angiver også en række barrierer, der kan hindre, at deltagerne omsætter viden til praksis. Det nævnes generelt, at ledelsens opbakning og indstilling er vigtig i forhold til, om medarbejderne efterfølgende anvender efter- og videreuddannelsen i det daglige arbejde.

Derudover angives det, at det er vigtigt, at organisationen er gearet til at implementere ny viden. For eksempel kan besparelser og dårlig arbejdskultur hindre, at viden fra uddannelserne omsættes til praksis.

10.2. Omsætning af viden til praksis – kurser

I figuren nedenfor ses kommunernes vurdering af, hvorvidt den tilegnede viden fra kurser er blevet implementeret på arbejdspladsen.

Figur 32. Kommunernes oplevelse af overførsel af viden fra kurser til arbejdspladsen⁸

N=61. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

83 procent af kommunerne angiver således, at der i høj eller nogen grad er overlevering af den erhvervede viden mellem kolleger. 84 procent angiver desuden, at den tilegnede viden i nogen eller høj grad implementeres på arbejdspladsen.

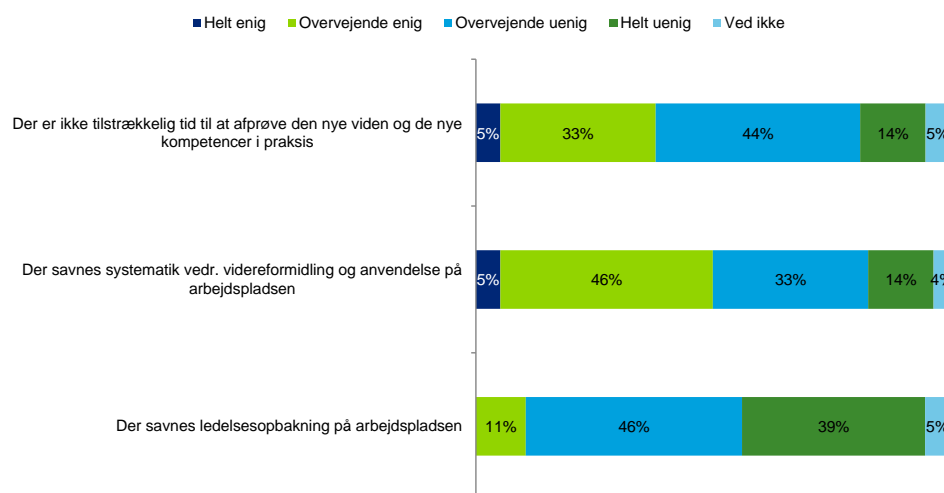
Kommunernes oplevelse af overlevering af viden og erfaringer fra kurser til arbejdspladsen er ens for kurser i Børnekataloget og for øvrige kurser. Derimod ses en lidt mere positiv vurdering af implementeringen (nederste spørgsmål i figur 32) for kurser i regi af Børnekataloget i forhold til øvrige kurser. Således vurderer 86 procent af kommunerne, at den tilegnede viden fra Børnekatalogets kurser i høj eller nogen grad implementeres på arbejdspladsen. Dette gør sig gældende for 78 procent af kommunernes vurdering af de øvrige kurser. Dette kan blandt andet hænge sammen med, at en betydelig del af kurserne i Børnekataloget vedrører lovkrav og reformarbejde, der er lovpligtigt at implementere.

Kommunerne vurderer således generelt, at der i højere grad er overførsel af viden fra kurser end fra master- og diplomuddannelser.

I figuren nedenfor ses kommunernes oplevelse af forskellige barrierer for anvendelse af det lærte i relation til kurser.

⁸ Der skelnes her ikke mellem henholdsvis åbne og rekvirerede kurser.

Figur 33. Barrierer for anvendelse af viden fra kurser

N=61. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

38 procent af de adspurgte kommuner oplever i høj eller nogen grad, at der ikke er tilstrækkelig tid til at afprøve det lærte, 51 procent savner systematik vedrørende videreformidling og anvendelse på arbejdspladsen, mens kun 11 procent angiver, at de oplever manglende ledelsesopbakning. Fokuseres specifikt på kurserne i Børnekataloget, er det generelle resultat det samme. De barrierer, der opleves i relation til at anvende viden fra kurser, er således de samme, uafhængigt af om det drejer sig om viden fra kurser i regi af Børnekataloget eller øvrige kurser.

Barriererne vurderes generelt lidt mindre for kurser end for master- og diplomuddannelser. Kortlægningen indikerer således, at læring fra master- og diplomuddannelserne opleves vanskeligere at videreformide og anvende i praksis på arbejdspladsen, end det er tilfældet for de kortere kurser. Som tidligere beskrevet forstærkes vanskelighederne med at dele viden fra disse uddannelser formodentlig af, at medarbejdere og ledere ofte deltager alene (fra den enkelte arbejdsplads) i disse efter- og videreuddannelsesforløb.

Ved de kvalitative interview fremhæver både ledere og medarbejdere, at tidspress opleves som en hæmsko for at anvende det lærte i praksis. Især medarbejderne beskriver, at anvendelse af nye metoder og redskaber er krævende for dem, og at forandringerne opleves som tidskrævende.

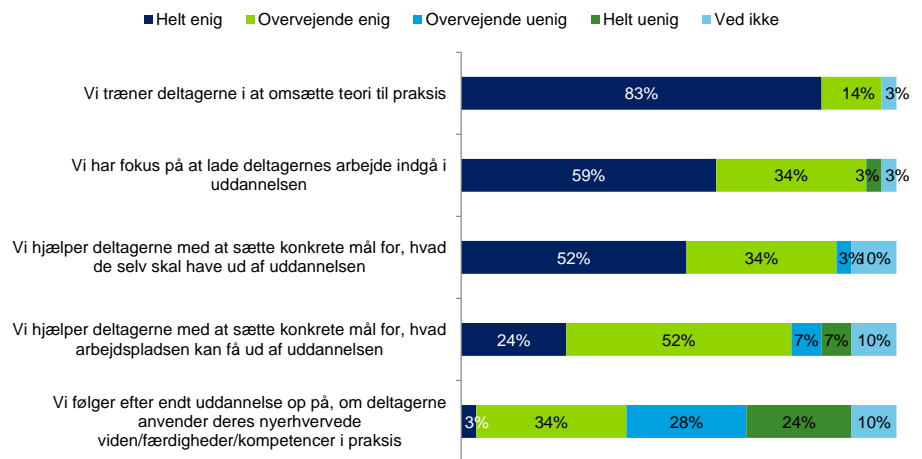
Derudover fremhæver enkelte medarbejdere, at manglende fokus og opfølgning fra ledelsens side i forbindelse med implementering kan være en barriere i relation til at få anvendt den nye viden og de nye metoder i praksis.

Nogle medarbejdere oplever, at efter- og videreuddannelserne vælges lidt tilfældigt, og at der ikke bevidst og strategisk er taget stilling til, hvorvidt og hvordan det lærte skal anvendes.

Der er i det følgende fokus på kurser og de tiltag, som udbyderne gennemfører med henblik på at sikre, at den tillærte viden omsættes til praksis, og de barrierer, udbyderne oplever kan hindre omsætning af viden til praksis.

Udbyderne peger i vidt omfang på, at deltagerne trænes i at omsætte viden til praksis, og at der er fokus på at inddrage praksis i undervisningen, jf. figuren nedenfor.

Figur 34. Udbydernes støtte til deltageres omsætning af viden til praksis

N=29. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt udbydere, 2013.

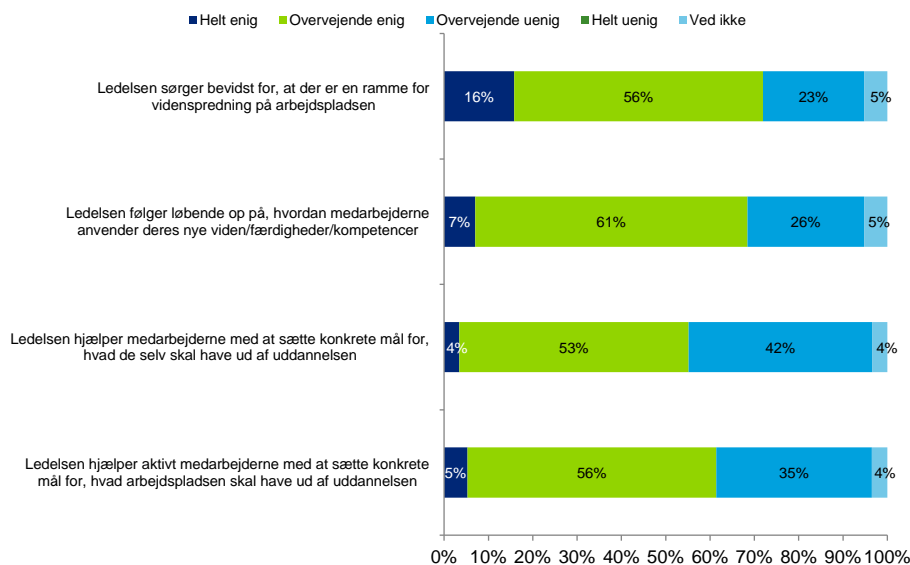
Herudover lægges der vægt på at hjælpe deltagerne med at sætte konkrete mål for, hvad de selv skal have ud af uddannelsen. Færre angiver, at de hjælper deltagerne med at sætte konkrete mål for, hvad arbejdspladsen ønsker at få ud af uddannelsen⁹.

De kvalitative interview med udbyderne viser, at den begrænsede opfølgning efter endt forløb kan skyldes flere forhold. Herunder peger udbyderne på, at de i stedet følger op på anvendelsen under forløbet og tilrettelægger uddannelsesdage spredt over en periode netop med henblik på at sikre, at deltagerne har mulighed for at afprøve det tillærte mellem uddannelsesdagene. Kursusudbyderne peger især på tre barrierer, som de oplever kan hindre, at deltagerne omsætter den nyerhvervede viden til praksis. Den lokale ledelse spiller en vigtig rolle – Hvis ikke der er ledelsesmæssig opbakning, bliver det svært for medarbejderne at udnytte den nye viden i praksis.

Figuren nedenfor viser, hvordan kommunerne søger at fremme anvendelsen af den tilegnede viden fra kurser – med særligt fokus på ledelsens rolle.

⁹ Da de modtagne data fra udbydere af masteruddannelsen i udsatte børn og unge og diplomuddannelsen på børne- og ungeområdet er begrænsede (N=7), er der ikke særskilt vurderet på støtte til deltageres omsætning af viden på disse udbydere.

Figur 35. Kommunernes tiltag for at sikre omsætning af viden fra kurser til praksis

N=61. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

Hovedparten af kommunerne er overvejende enige i, at de bevidst arbejder med vidensspredning, følger op og arbejder med mål. Kun en mindre andel (4-16 procent) angiver, at de i høj grad iværksætter tiltag, der understøtter omsætning af viden til praksis fra kurserne.

Dette understøttes af de kvalitative interview, der som tidligere beskrevet også indikerer, at en del kommuner ikke arbejder systematisk og struktureret med at skabe rammer, opsætte mål og følge op.

De kvalitative interview viser, at det hyppigst anvendte tiltag til at understøtte overførsel af viden fra kurser er opfølgning via oplæg og præsentationer for kolleger på personalemøder, ligesom det gjorde sig gældende for master- og diplomuddannelserne. Flertallet af kommunerne oplever, at en væsentlig del af videndelingen finder sted i det daglige arbejde ved drøftelse af konkrete sager og problemstillinger.

10.3. Konklusioner

Samlet set peger kortlægningen af viden og evidens på, at det er vigtigt for omsætning af viden til praksis, at der skabes en sund og modtagelig arbejdspladskultur med kollegial opbakning. Ligeledes er det vigtigt, at arbejdspladsen sørger for, at der er mulighed for at anvende det lærte i umiddelbar forlængelse af uddannelseskonteksten, og skaber den nødvendige tid og plads til, at deltagerne kan bringe den nye viden i spil.

Der kan gøres flere ting for at understøtte, at deltagerne i deres daglige praksis anvender den viden, de får gennem efter- og videreuddannelserne. Forskning peger på, at undervisningen skal være praksisnær og give mulig-

hed for afprøvning, ligesom det er vigtigt, at ledelsen på arbejdspladsen bakker op og sikrer sparring og rum til implementering.

Både kommuner og udbydere er i vidt omfang bevidste om vigtigheden af at sikre, at viden omsættes til praksis og dermed kan styrke området for udsatte børn og unge. Der er en række barrierer for at omsætte viden til praksis, men kommunerne er opmærksomme på, at viden ikke omsættes i tilstrækkeligt omfang.

I den videre udvikling af området vil det naturligvis være relevant at overveje, hvordan der kan foretages en yderligere styrkelse af vilkårene for omsætning af viden til praksis i selve uddannelserne. Det er dog vigtigt også at styrke vilkårene lokalt.

Det handler blandt andet om, at der skal sikres en god forberedelse i forhold til arbejdspladsen inden uddannelsen, en relevant praksiskobling på uddannelsen og en målrettet anvendelse og forankring i praksis efterfølgende.

Herudover kan forankring af viden i praksis styrkes gennem et mere systematisk arbejde med målfastsættelse, vidensspredning og lokal opfølgning. Dette kan blandt andet foregå gennem et lokalt arbejde med efter- og videreuddannelsesstrategier, der har fokus på efter- og videreuddannelse som en investering i arbejdspladsen og ikke udelukkende i den enkelte medarbejder.

Forankringen kan også fremmes gennem formidling af god praksis for vidensspredning og omsætning til praksis, så kommunerne kan få bistand til at opnå øget udbytte af deres efter- og videreuddannelsesforanstaltninger, for eksempel gennem en instans med tilknytning til Socialstyrelsen eller gennem udbydere.

Forankringen i praksis kan også styrkes, ved at ledelsen i højere grad involveres eller deltager direkte, når medarbejderne gennemfører efter- og videreuddannelse. Forventningen er her, at ledelsen ved i højere grad at deltage kan tilgodese, at viden omsættes til praksis i hverdagen – blandt andet ved at sætte mål, skabe rammer og følge op. Derudover kan forankringen styrkes ved specifikke lederkurser vedrørende implementering og facilitering af forandringer. Det vil sige ved at styrke ledernes kompetencer til at varetage opgaven som de ansvarlige for implementeringen.

I forlængelse heraf bør der arbejdes med implementeringsplaner i forbindelse med gennemførelse af efter- og videreuddannelse. Planerne skal beskrive, hvordan kommunen vil sikre, at viden fastholdes og anvendes i organisationen, så efter- og videreuddannelse skaber den relevante udvikling lokalt.

Kortlægningen indikerer, at der er øget transfer ved rekvirerede forløb. På den baggrund foreslås det, at kommunerne i højere grad får mulighed for at rekvirere forløb via Børnekataloget. Ligeledes blev det på fremtidsværkstedet foreslået, at kommunerne skal kunne rekvirere diplommoduler eller fulde diplomuddannelser, der er tilpasset til de kommunale behov og ønsker. Det kan foregå enten med afsæt i en enkelt kommune, eller ved at flere kommu-

ner indenfor samme geografiske område eller med ens behov og ønsker går sammen om at rekvirere forløb i regi af Børnekataloget.

11. Prioritering af efter- og videreuddannelse

I dette kapitel ser vi på tværs af en række centrale elementer, der samlet kan give et billede af kommunernes prioritering af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

I de foregående kapitler er efter- og videreuddannelse analyseret ud fra en række forskellige vinkler. I dette kapitel samles en række af disse med henblik på at give et billede af kommunernes prioritering af efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge. Der tages afsæt i følgende parametre:

- *Strategi* angiver, om kommunen har en strategi for efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.
- *Typer af efter- og videreuddannelse* angiver, hvor stor en andel af efter- og videreuddannelserne i kommunen der udgøres af henholdsvis kurser, master- og diplomuddannelser.
- *Varighed* angiver, hvor stor en andel af de efter- og videreuddannelser, som kommunens medarbejdere og ledere har deltaget i, der varer under en uge.
- *Målgrupper* angiver, hvilke målgrupper i kommunen der har modtaget efter- og videreuddannelse. Herunder indgår både målgrupper på normalområdet og det specialiserede område og de forskellige personalegrupper.

I den samlede oversigt grupperes kommunerne i fire grupper:

Gruppe 1 har ikke en strategi for efter- og videreuddannelse, anvender fortrinsvis kortere kurser og omfatter kun få målgrupper.

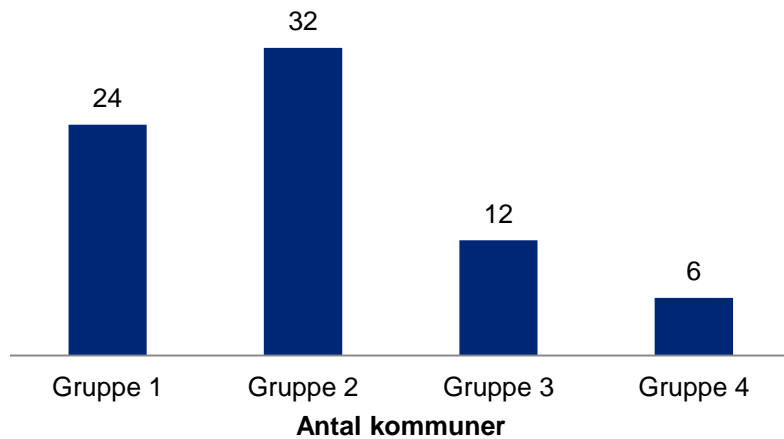
Gruppe 2 har ikke en strategi for efter- og videreuddannelse, anvender fortrinsvis kortere kurser og i begrænset omfang diplommoduler og omfatter flere målgrupper, men dog ikke alle.

Gruppe 3 har i nogle tilfælde en strategi for efter- og videreuddannelse, anvender både kurser af forskellig længde og diplomuddannelse og i mindre grad masteruddannelse og omfatter de fleste målgrupper.

Gruppe 4 har en strategi for efter- og videreuddannelse, anvender både kurser af forskellig længde, diplomuddannelse og masteruddannelse og omfatter alle målgrupper.

I nedenstående figur fremgår det, hvor mange kommuner der befinder sig i hver af de fire grupper.

Figur 36. Kommunernes prioritering af efter- og videreuddannelse

N=74. Klassificering af kommunerne er gennemført af Deloitte på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen blandt kommuner, 2013.

56 kommuner (svarende til 75 procent af de kommuner, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen) befinder sig i gruppe 1 og 2. Der er således en del kommuner, der prioriterer efter- og videreuddannelse forholdsvis lavt, når der ses på de udvalgte dimensioner.

6 kommuner (svarende til 8 procent af de kommuner, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen) befinder sig i gruppe 4.

11.1. Konklusioner

I den videre udvikling af området vil det være relevant at overveje, om der kan opstilles nogle guidelines for kommunernes efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge.

Der er i de foregående kapitler allerede peget på en række af mulige guidelines. Det kan blandt andet handle om anbefalinger til valg og anvendelse af efter- og videreuddannelse, hvordan de forskellige målgrupper tilgodeses, hvordan der sikres forankring m.m. Det kan også handle om, at kommunernes konkrete behov afdækkes og danner grundlag for en samlet strategi på området, og at der informeres strategisk på ledelsesniveau om vigtigheden af at prioritere efter- og videreuddannelse.

12. Pris for efter- og videreuddannelse

I dette kapitel analyseres priserne på efter- og videreuddannelse på området for udsatte børn og unge, og hvilken indflydelse priserne har på valget af efter- og videreuddannelse.

12.1. Pris for efter- og videreuddannelse

Priserne på de forskellige efter- og videreuddannelses tilbud varierer ikke overraskende afhængigt af tilbuddets varighed og karakter. Kurser i regi af Børnekataloget er som udgangspunkt gratis for deltagerne. Der betales således udelukkende et gebyr på 250 kr. per dag til dækning af omkostninger.

I tabellen nedenfor fremgår de gennemsnitlige priser for de kurser, der *ikke* findes i Børnekataloget opdelt efter varighed, og hvorvidt der er tale om åbne eller rekvirerede kurser.

Tablet 3. Oversigt over gennemsnitlig pris på kurser, der ikke er i Børnekataloget

	Åbne		Rekvirerede	
	Gennemsnitlig pris per deltager i kr.	Antal kurser	Gennemsnitlig pris per deltager i kr.	Antal kurser
½-1 dag	1.190	58	1.521	54
1½-4½ dage	3.163	26	2.628	21
1 uge	4.100	4	2.750	4
2 uger	12.360	5	7.820	8
3 uger eller derover	17.692	7	19.125	5

Note: Antal kurser refererer her til det samlede antal forløb af typen. N=192.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013. Tabellen præsenterer de priser på kurserne, som kommunerne har angivet som led i spørgeskemaundersøgelsen. Data skal derfor tages med et vist forbehold.

Det fremgår af tabellen, at gennemsnitsprisen for åbne kurser af ½-1 dags varighed er på 1.190 kr., hvor den for rekvirerede kurser af samme varighed er på 1.521 kr.

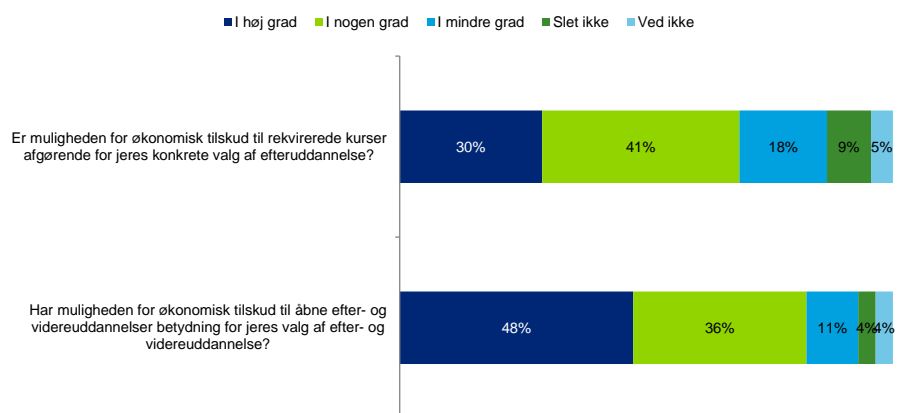
Det er værd at bemærke, at rekvirerede kurser generelt er billigere end åbne kurser, dog med undtagelse af de langvarige kurser på 3 uger eller derover. Dette bør dog tolkes med varsomhed, idet antallet af langvarige kurser er beskedent, således har henholdsvis 7 åbne og 5 rekvirerede kurser en varighed på 3 uger eller derover.

12.2. Tilskud og valg af efter- og videreuddannelser

Der gives i dag tilskud til en række forskellige efter- og videreuddannelser på området for udsatte børn og unge, herunder Børnekataloget.

I figuren nedenfor ses kommunernes svar på, hvilken betydning tilskud har for valget af henholdsvis åbne og rekvirerede uddannelsestilbud. Muligheden for at få økonomisk tilskud synes især at have betydning for valget af åbne uddannelser. Her angiver 84 procent af kommunerne, at det i høj eller nogen grad har betydning for valget af åbne efter- og videreuddannelser mod 71 procent for de rekvirerede uddannelser.

Figur 37. Kommunernes vurdering af betydningen for tilskud i forhold til kursusaktivitet

N=44. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt kommuner, 2013.

At kommunerne har blik for økonomien og muligheden for tilskud bliver meget tydeligt ved de kvalitative interview, hvor kommunerne peger på, at prisen kan være en afgørende faktor, når et kursus skal vælges til eller fra. For eksempel er kommunerne opmærksomme på, om de via Børnekataloget kan gennemføre et billigere kursus, end hvis de gennemfører det på anden vis.

12.3. Konklusioner

I den videre udvikling af området vil det generelt være relevant at overveje prisstrukturerne i relation til den udvikling, man gerne vil fremme. Dette skal også ses i lyset af, at kurserne i regi af Børnekataloget støttes økonomisk fra Socialstyrelsens side og derfor kan påvirke konkurrencen på markedet.

Det kan således overvejes, om der er behov for at styrke gennemsigtigheden i forhold til prisstrukturen på efter- og videreuddannelserne.

Herudover er der i de foregående kapitler nævnt en række konkrete kurser og tiltag, som det kan overvejes at prioritere økonomisk, for eksempel et diplommodul i faglig ledelse, et diplommodul om tværfagligt samarbejde, kurser om overgreb m.m.

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser indenfor revision, skat, consulting og financial advisory til både offentlige og private virksomheder i en lang række brancher. Vores globale netværk med medlemsfirmaer i mere end 150 lande sikrer, at vi kan stille stærke kompetencer til rådighed og yde service af højeste kvalitet, når vi skal hjælpe vores kunder med at løse deres mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Deloitte's cirka 200.000 medarbejdere arbejder målrettet efter at sætte den højeste standard.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte er en betegnelse for Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar, og dets netværk af medlemsfirmaer. Hvert medlemsfirma udgør en separat og uafhængig juridisk enhed. Vi henviser til www.deloitte.com/about for en udførlig beskrivelse af den juridiske struktur i Deloitte Touche Tohmatsu Limited og dets medlemsfirmaer.